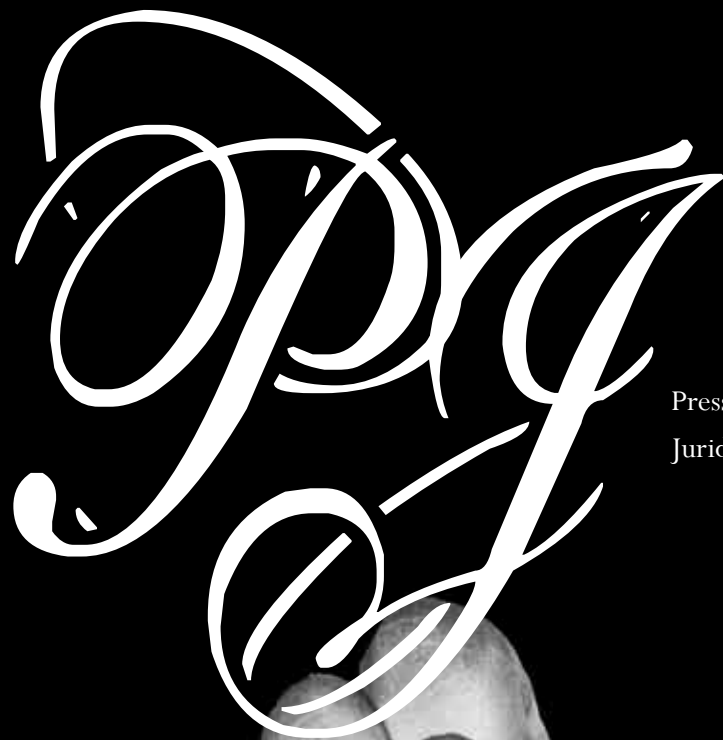

Press Judicata no. 1 2009

Juridiska föreningen Uppsala

juridiska nyheter

anne ramberg

vad kommer först, lagen eller moralen?

all möjlig makt åt juristen?

jur. kand. - en yrkestitel i förändring?

om biblioteksstölderna

tema: makt!

Du som läst minst sex terminer juridik – se hit!

Varje sommar tar Vinge emot cirka 20 stycken sommarnotarier till våra kontor i Stockholm, Göteborg och Malmö/Helsingborg. Vill du bli en av dem?

Anställningsperioden är mellan sex och tio veckor under juni, juli och augusti. Sommarnotarieprogrammet ger en ovärderlig inblick i hur det är att arbeta som ung biträdande jurist under ledning av mer erfarna jurister. Du får också chans att lära känna Vinge som byrå och personerna som arbetar här. Arbetet varvas med såväl utbildning som sociala aktiviteter och du kommer att ha en egen fadder som ger dig stöd och feedback.

Skicka din ansökan senast den 28 februari 2009!

Märk kuvertet/mailet "Sommarnotarie"

Din ansökan, med ett personligt brev, CV, gymnasie- och universitetsbetyg samt andra eventuella intyg skickas till:

Petra W Hovstadius

Advokatfirman Vinge KB
Box 1703
111 87 Stockholm

petra.hovstadius@vinge.se
Tel. 08-614 33 56

Lisa Birath

Advokatfirman Vinge KB
Box 11025
404 21 Göteborg

lisa.birath@vinge.se
Tel. 031-722 36 52

Maria Andersson

Advokatfirman Vinge KB
Box 4255
203 13 Malmö

maria.andersson@vinge.se
Tel. 040-664 55 74

STOCKHOLM GÖTEBORG MALMÖ HELSINGBORG LONDON BRYSSEL HONG KONG SHANGHAI

Medarbetare i detta nummer

Jo-Anna Nordström, T8/T9
Sandra Lundin, T6
Emil Norberg, T6
Hanna Anagrius, T6
Andrea Rahmström, T6
Ranj Bafri, T6
Johan Sundkvist, T7
Rikard Samuelsson, T4
Torbern Werner, T4
Ingrid Flodérus, T8
Nils Larsson, T2
Markus Jähkopson, T2
Nils Edvall, T7
Eddie Exelin, T6
Victor Hagstedt, T8

PJ, Press Judicata, är ett medlemsorgan för Juridiska Föreningen i Uppsala. De åsikter som förs fram i tidningen återspeglar inte nödvändigtvis föreningens.

Besöksadress

Övre Slottsgatan 3
753 11 Uppsala

Telefon

018-71 01 60

E-post

redaktion@jf-uppsala.se

Chefredaktör

Jo-Anna Nordström, T8/T9

Biträdande redaktör

Sandra Lundin, T6

Ansvarig utgivare

Sandra Lundin, T6

Layout

Emil Norberg, T6

Skribenter

Andrea Rahmström, T6
Ranj Bafri, T6
Hanna Anagrius, T6
Johan Sundkvist, T7
Rikard Samuelsson, T4
Torbern Werner, T4
Ingrid Flodérus, T8
Nils Larsson, T2
Markus Jähkopson, T2
Nils Edvall, T7
Eddie Exelin, T6
Victor Hagstedt, T8

Tryck

Exakta, Hässleholm AB

erkänn att du har makt!

Chefredaktör
Jo-Anna Nordström, T8/T9

”Att bli jurist är i stor utsträckning lika med att bli med makt.”

”Där makten har rätt, har rätten ingen makt”, säger ett gammalt ordspråk. Efter en stunds funderande på sentensen ställer man sig frågan om den antyder att rätten står i motsatsförhållande till makten, eller att rätten är lika med makten? Oavsett svaret är nog de flesta överens om att makt och juridik är två, på något sätt, intimt sammankopplade ämnen. Kanske kan man, om man så vill, till och med säga att det är just våra maktbefogenheter vi studerar på juristutbildningen? Grundlagen som ger ramen för vem som får stifta de lagar som alla andra måste inrätta sig efter och vilket innehåll lagarna får ges. Den stora samling regler som styr allt från när vi ska bedöma en människa som barn, vuxen och död till ansvar för finansiell rådgivning. Domarens rätt att avgöra om en person ska tillbringa sitt liv innanför eller utanför stängda dörrar. Experter som talar om för tvistande parter vem som på vilka grunder är skyldig att gottgöra vem. Myndighetsbeslut som innebär att bidrag och stöd beviljas en behövande. Alla har de ett gemensamt element, nämligen att det är fråga om makt som utövas, över andra, och av oss som är eller kommer att bli jurister. Naturligtvis medverkar en rad andra personer i exemplen ovan, med sina kunskaper eller befogenheter, men det förtar inte den viktiga poängen. Att bli jurist är i stor utsträckning lika med att bli med makt. Det kan kännas kluvet eller obekvämt att se sitt yrkesval på det sättet, men det är kanske en förutsättning att maktpositionen ärligt erkänns för att rättsregler utformas och beslut fattas under det ansvar och krav på eftertanke som är nödvändigt.

Gör makt till något personligt. Den makt du kommer att attribueras är din kraft och möjlighet att påverka, förändra och utveckla, den är – om du väljer att se det så – något positivt.

Att kunna publicera information och åsikter är även det en fråga om makt. Med det här numret sällar sig Press Judicata därför stolt till de medier som har möjligheten att kommunicera sitt budskap genom löpsedelsformen. Löpsedlar med skanderande rubriker i fet stil har givit upphov till en rad händelseförlopp genom tiderna. Det är nu inte det främsta målet med kommande löpsedlar att avslöja skandaler på Juridicum (de sprids med all säkerhet ändå) eller att sprida ett bestämt och entydigt budskap (för detta ändamål finns facebook- grupper). Målet och ambitionen är att vara närvarande, väcka intresse och uppmärksamhet. Att kunna visa att vi arbetar för - och är på god väg att bli - den mest läsvärda tidningen för juriststudenter i Uppsala. De kommande sidorna i tidningen visar det tydligt. Ett av de viktigaste skälen här till är att ytterligare fyra nya och skarpa skribenter medverkar i det här numret, samtidigt som de som skrivit länge fortsätter skriva och fortsätter överträffa alla förväntningar. Ett annat skäl är att en ny biträdande redaktör och en ny layout ansvarig tillträtt och fört med sig sina nya och spännande idéer till arbetet med att utveckla tidningen. Alla termer finns nu representerade i redaktionen. Alla har frågor som behöver ett svar, personer som inspirerat och tankar som redan är rubriken till en artikel. När du har det är du välkommen att skriva under med ditt namn i tidningen. Eller på löpsedeln.

Chefredaktören

Här låter vi dig växa till något riktigt värdefullt!

Från vänster: Olle Waltari, Carin Bergman, Kim Fors,
Mikael Klang, Ebba Werkell och Mårten Willamo.

Kom och väx med oss. Vi är en affärsjuridisk byrå där du blir värdefull från dag ett. Och vi vill se dig utvecklas. Därför kommer vi att ge dig mycket näring i en miljö där vi uppmunt-
rar nytänkande och nyskapande. Vi ska inte sticka under stol
med att vi kommer att ställa höga krav på dig, men vi ger också
mycket tillbaka i form av fortbildning inom vårt utbildnings-
program och en kultur där du får vara med att påverka och där
det finns utrymme att växa.

Du har säkert redan förstått att Roschier inte riktigt är som
andra affärsjuridiska byråer. Vi förlitar oss inte det som en gång
har varit utan utmanar gamla tankebanor. Våra klienter ställer

höga krav och tillhör toppen av näringslivet. Och vi hanterar de
mest komplexa uppdragen. Då går det helt enkelt inte att tänka
som man alltid har gjort. I stället handlar det om att fortsätta
att utvecklas.

På bilden ser du några av dina framtida kollegor som redan
har börjat växa hos oss. Nu söker vi både jurister med några års
erfarenhet och dig som är nytexaminerad.

Besök www.roschierrecruitment.se för att skicka in en
ansökan eller få mer information. Välkommen upp!

Roschier – Värdefull affärsjuridik

Huvudsamarbetspartners:

Linklaters
VINGE

Gernandt & Danielsson

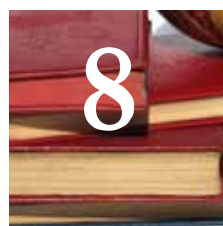
Medsamarbetspartners:

WHITE & CASE

**MANNHEIMER
SWARTLING
ROSCHIER**

Innehåll

Ledare	s 3
Innehållsförteckning	s 5
Juridiska nyheter	s 6
Se helheten - Jurister har faktiskt behov av fler insikter än de egna!	s 8
 Tema makt:	
All möjlig makt åt jurister	s 10
"if you can't legislate, litigate" - om juridisk aktivism!	s 12
Anne Ramberg - Perspektiv från en av rättstatens vakthundar	s 14
Juristernas maktutövning - ett hot mot demokratin?	s 16
Små steg mot en mer levande grundlag	s 19
Rättegången uppdateras	s 20
Jur. Kand. - en yrkestitel i förändring?	s 21
Vad kommer först, lagen eller moralen?	s 22
Ett välgörande spex	s 25
 Månadens jurist: Eric Öman - om Finansdepartementet och Riksgälden	s 28
Framtida rättsskipare fortsätter att själa som korpar!	s 32
Månadens brev: Svante Brunnberg	s 34
Ordförandens spalt	s 35

juridiska nyheter

Inte straffbart att låta poliser gå i fällan

Fråga om framkallande av fara för annan. I ett mål om ansvar för flera brott aktualiserades en något ovanlig fråga, nämligen om det kan vara straffbart att inrätta en fälla på sin gårdsplan. Frågan om fällan fördes hela vägen upp till Högsta Domstolen (HD).

En man hade konstruerat en fälla genom att förse två plankor med ett stort antal spikar och sedan grävt ner dessa tvärs över vägen nära sin gårdsplan. Två poliser ute i ett tjänsteärendande körde längs grusvägen men stannade sin bil när de fick syn på en skylt som löd ”STOPP Körning sker nu på egen risk”. De lade sedan märke till spikarna som stack upp ca 5 cm ovanför gruset. När poliserna konfronterade mannen förklarade han att syftet med fällan hade varit att hindra inbrottsstjuvar och att han hade informerat sina grannar.

Mannen åtalades för brottet framkallande av fara, som enligt Brottsbalken (BrB) 3:9 förutsätter att någon genom grov oaktsamhet utsatt annan för livsfara, svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom. Åklagaren menade att en svår kroppsskada kunde ha orsakats om någon av poliserna fått en spik i foten på ett sådant sätt att fotens viktigaste funktioner slagits ut eller att spiken orsakat infektioner som i sin tur kunnat leda till allvarigare skador. Risken fanns också att polismännen kunde ha snubblat och till exempel skadat ögonen.

Vid prövningen i HD konstaterades att rekvisitet ”svår kroppsskada” inte definierats i lagen, men att det exemplifierats i förarbetena som förlust av talförmåga, syn eller hörsel, svårt lyte eller annat svårt kroppsfel. HD ansåg att risken för att fällan skulle ge upphov till en sådan svår kroppsskada var alltför låg för att beaktas. Uppsåt till att någon ska gå i fälla leder således inte med nödvändighet till fällande dom.

Högsta Domstolen Mål B 3372-08

Inspelning och spridning av sexfilm får HD att ifrågasätta integritetsskyddet i svensk lagstiftning

Fråga om ofredande, m.m. AB installerade dold kamerautrustning i en lägenhet som senare kom att användas av personen MM. Med denna utrustning filmade AB, bland annat, intima möten mellan MM och JC för att sedan e-posta dessa filmer tillsammans med vissa uppgifter om MM till ett antal olika personer. MM och JC fick senare kännedom om AB:s handlingar från mottagarna av e-posten.

Hovrätten fann att uppgifterna som lämnats i e-posten hade varit ägnade att

utsätta MM för andras missaktning och dömde AB för förtal i denna del. AB dömdes även för olovlig avlyssning för ljudupptagningen. I Högsta Domstolen (HD) aktualiserades frågan om AB även skulle dömas för bildupptagningen och spridningen av filmerna.

Integritetsskyddskommittén uttalade redan i ett betänkande från 1966 att ”rättssystemet inte erbjuder ett effektivt skydd mot de ökade risker för integritetskränkning som modern teknik medför”. Sedan dess har ett skydd mot olovlig avlyssning införts i Brottsbalken (BrB), men bortsett från detta är rättsläget oförändrat. I sitt slutbetänkande från 2008, ”Skyddet för den personliga integriteten”, (SOU 2008:3) anförde Integritetsskyddskommittén att ett skydd mot olovlig fotografering borde införas i BrB. Kommittén menade att, såsom det ser ut idag, är smygfilmning tillåten även i mycket integritetskränkande situationer i det egna hemmet. HD refererade även till ett par tidigare rättsfall på området. I NJA 1992 s. 594 filmade en man ett samlag mellan sig själv och en kvinna som han sedan visade för ett flertal personer. Vid bedömningen av filmspelningen konstaterade HD att det inte finns något generellt förbud mot sådan inspelning och att filmen i detta fall inte verkat nedsättande, varken i fråga om de uppgifter om kvinnan som visades eller på det sätt som samlaget genomförts. Däremot ingavs i filmen det felaktiga intrycket att kvinnan visste om inspelningen och att hon därmed inte motsatte sig att andra såg den, vilket utgjorde tillräcklig grund för att döma mannen för förtal. I NJA 1996 s. 418 hade en man filmat och fotograferat en kvinna för att sedan använda bildupptagningarna som onaniobjekt. HD prövade mannens agerande, men upprepade att ett generellt förbud mot handlingar av detta slag saknas.

I det aktuella målet aktualiserades nu frågan om AB:s gärningar möjligen kunde bedömas som ofredande. För ofredande enligt BrB 4:7 döms den som handgripligen antastar eller medelst skottlossning, stenkastning, oljud eller annat hänsynslöst beteende ofredar annan. Den som utsatts måste även ha uppfattat gärningsmannens handlande som fridskränkande när det företogs. Åklagaren menade att AB:s tillvägagångssätt skulle ses som ett antal samlade åtgärder och inspelningen endast som en del i ofredandet, som fullbordades när MM och JC fick kännedom om vad som hänt. HD var dock av uppfattningen att den väsentliga delen av ofredandet skett just vid informationslämnandet till MM och JC, och denna del hade AB inte varit delaktig i. HD konstaterade att det inte förut har antagits att brottsstadgandet ofredande skulle kunna tillämpas på det sätt som åklagaren gjort gällande och att det med hänsyn till detta och vad som i övrigt anförts inte fanns lagligt stöd för att döma AB.

HD uttalade sig även om vilket skydd Europakonventionen (EKMR) erbjuder MM och JC. I artikel 8 EKMR uttrycks en rätt till respekt för privat- och

familjelivet, i första hand till skydd mot ingripanden från det allmänna, men även i förhållandet enskilda emellan. HD framhöll att vad som hänt i detta fall skulle kunna vara en kränkning av artikel 8, men att det oavsett den svenska rättens förenlighet med EKMR är lagstiftarens uppgift att avgöra om och i så fall hur en kriminalisering ska genomföras.

Högsta Domstolen mål B2669-07

Trots HD:s bedömning i det här målet, har Mårten Schultz, i den allmänna integritetsskyddsdebatten framfört att 2008 kommer att gå till historien som ett stort år för integriteten. Schultz påstår inte att lagsiftningen har utvecklats på området och inte heller att integritetskränkningarna har minskat. Däremot kom den rättspolitiska frågan fram i ljuset och diskuterades flitigare än någonsin, såväl i den politiska debatten som i fikarummet. Rätten till ett fredat privatliv fick därmed åter en plats i rättighetsdiskussionen. Skyddet mot övergrepp från andra individer är fundamentalt för rättighetstanken, menar Schultz, som hoppas att diskussionen ska leda till att lagstiftaren uppraderar integritetsskyddet och kriminaliserar bland annat smygfilmningar i sovrummen.

Aktuell

Nu hamnar smygfilmning hos Europadomstolen! En smygfilmning av en 14-årig flicka i ett badrum nekades prövningstillstånd i HD med hänvisning till gällande praxis. Målet fördes vidare till Europadomstolen, som nu begär att svenska staten ingår i svaromål. Domstolen har ställt en förfrågan till regeringen om omständigheterna i målet utgör en kränkning av rätten till respekt för privatlivet, om flickan kunnat föra skadeståndstalan i civilrättsligt förhållande samt om hon haft ett effektivt rättsmedel.

Lindhahl och Rydin Carlsten går ihop och bildar en stor byrå. Den beräknas omfatta ca 300 medarbetare och ha en omsättning kring 500 mkr. Den nya byrån tar Lindahl som namn.

Högsta Domstolen och Regeringsrätten ska bli mer självständiga. De högsta instanserna ska uppnå ett större mått av självständighet genom att de legala kraven på domstolarnas indelning i avdelningar slopas och sammansättningsreglerna förändras, föreslår en lagrådsremiss. Förhoppningen är att förslagen skulle leda till effektivitetsvinster och att domstolarna kan ägna mer tid åt prejudikatbildning.

Andrea Rahmström, T6

se helheten

- Jurister har faktiskt behov av fler insikter än de egna!

En lång rad AB i betyget i all ära, men även andra kunskaper och förmågor är minst lika viktiga för att du ska kunna göra karriär som jurist. Din personlighet, dina kunskaper inom andra ämnesområden eller din förmåga att få alla att lyssna när du pratar kan vara egenskaper som tar dig hela vägen till toppen. Har du inte fått allt detta gratis? Det är det få som har, men misströsta inte för i dagens samhälle kan du ta kurser i precis allt. Innan du vet ordet av har du blivit den mångsidiga juristen som alla vill ha!

”Språket är juristens viktigaste verktyg”

Vissa gamla fraser går aldrig ur tiden. Att kunna uttrycka sig väl i tal och skrift är en ovärderlig talang om du vill bli en framgångsrik jurist. Lika viktigt är det att du kan förmedla dina kunskaper och kommunicera på ett klart och tydligt sätt, vare sig det är med jurister eller med en klient som mer sällan kommer i kontakt med juridiken. Den handel som sker länder emellan ökar ständigt. Dessa omfattande affärsmöjligheter och utvidgningen av internationellt och europeiskt samarbete mellan olika stater leder till en ökad efterfrågan på flerspråkiga jurister. Det blir allt tydligare att många arbetsplatser kräver goda språkkunskaper, framförallt i engelska, vilket kanske märks påtagligast inom affärsjuridiken. Svensk rätt är för övrigt relativt osvensk, stora delar bygger på bland annat tysk rätt. Vill du till exempel fördjupa dig i bolagsrätt, kommer du betydligt längre med tyska i bagaget. Dessutom är Tyskland Sveriges största handelspartner. Siktat du på ett arbete hos EG-domstolen är franska ett krav. Och så länge fransmännen helst talar sitt eget språk och inget annat även i andra sammanhang, kommer det alltid att finnas jobb för jurister som behärskar franska.

Tips: Ta en språkkurs på hemorten, på distans eller varför inte en upplevelse utomlands? Se filmer och tv-serier utan den svenska textremsan eller med text på annat önskat språk och läs utländsk skönlitteratur. Varför inte passa på att ställa om språket på datorn, mobilen och iPoden när du ändå är igång?

Ekonomerna har faktiskt en poäng

Vissa rättsområden kräver fler ekonomiska översväganden än andra. Skatterätt, obeståndsrätt och redovisningsrätt är några av de klassiska. Inom andra områden är det kanske mindre viktigt, men sällan undviker du helt att komma i kontakt med detta sifferfyllda område som jurist. Ekonomi gränsar farligt nära till ren matematik. Det börjar redan på utbildningen när du ska räkna ut skatter, borgenärs rätt till viss andel och en hel del annat. Det är allmänt vedertaget att jurister antingen inte behärskar eller av annan anledning undviker matematik. De flesta är glada över att en skoltid av ofrånkomlig räkning är förbi och hoppas kunna delegera det mesta till ekonomerna. En eloge till alla ambitiösa som tar en parallell examen i juridik och ekonomi och gärna arbetar integrerat med de båda ämnena.

Tips: Gå en kurs i ekonomi. Om matematiken skrämmar: ta fram dina dammiga matteböcker och låt gamla minnen komma åter. Om inte annat, se i alla fall till

att du har koll på din egen ekonomi så att du slipper söka till nästa säsong av Lyxfällan på TV3.

Det är lättare att prata än att säga något

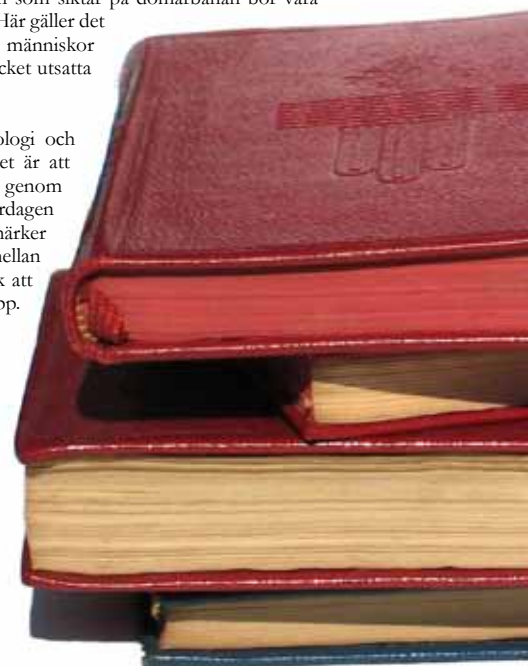
Retorik är läran om konsten att övertyga. Det är inte utan anledning som muntligt deltagande under seminarium och muntliga redovisningar präglar juristutbildningen. Att fånga sina åhörare genom att kunna förmedla det man vill ha sagt samt att kunna argumentera väl för sin ståndpunkt är viktiga egenskaper för en jurist. Redan på antiken predikade Aristoteles att grunden för ett bra tal är att det skapar förtroende och vädjar till förnuftet och till känslan. Är det inte just det som advokaten och åklagaren gör i rättssalen när de försöker övertyga rätten?

Tips: Ta en kurs i retorik. Fundera över vad som gör en bra talare och försök att ta till dig det. Det är viktigt att komma ihåg att man inte helt ska kopiera någon annans stil utan att försöka hitta sin egen. Börja gärna ensam framför spegeln. Glöm inte att övning ger färdighet så ta alla tillfällen i akt till att hålla låda!

Läs din omgivning som en öppen bok

Psykologi, läran om människans beteende, tankar, känslor och samspel med andra människor. Den finns överallt i vardagen, i alla kontakter och relationer mellan människor. Om du kan förstå hur människor fungerar och varför de reagerar på olika sätt i olika situationer kan du ofta vinna ett försprång, praktiskt eller strategiskt. Den yrkesverksamma juristen behöver kunna förstå sin klient för bästa samarbete, kunna läsa sin motståndare i rättssalen och interagera med sina arbetskamrater. Inom vissa rättsområden blir gränsen mellan juridik och psykologi lätt flytande. Familjerätten är ett exempel som många kanske associerar till i första hand. Familjerättsjuristerna menar dock att det gäller att skilja ut och endast behandla det juridiska, något som inte alltid är så lätt när man har att göra med människor i kris. Den som siktat på domarbanan bör vara en god människokännare. Här gäller det att du kan förstå och läsa människor som befinner sig i ofta mycket utsatta situationer.

Tips: Gå en kurs i psykologi och förundras över hur lätt det är att påverka människor. Öva genom att agera medlare i vardagen till exempel när du märker meningsskiljaktigheter mellan dina bekanta. Undvik dock att psykoanalysera din basgrupp.

Bli ditt eget varumärke

För det första är det viktigt att skapa ett bra första intryck. Det brukar påstås att de två första minuterna av anställningsintervjun är de allra viktigaste. Preciserat för dig själv vad just du är bäst på, bra på och vad du vill lära dig av andra. Försök sedan att leva som du lärt. En person som är öppen, trevlig och kan lyssna till andras åsikter är ofta uppskattad på jobbet och fungerar samarbetsmässigt väl med både sina arbetskamrater och sin arbetsgivare. "Funkar det inte i fikarummet, funkar det inte i arbetet" som man brukar säga. De informella sammanhangen utanför arbetet är inte heller att förglömma, många gånger är det dessa som ger dig de kontakter som blir din hjälp på vägen till en framgångsrik karriär.

Tips: Det finns ett enormt utbud av kurser och andra verktyg med syfte att utveckla den sociala förmågan eller lära ut hur jobbiga situationer ska hanteras på bästa sätt. Vill du uppåt i hierarkin satsar du på ledarskapskurser. Att helt enkelt sätta upp sina egna mål och delmål är inte heller att underskatta. Ta dig

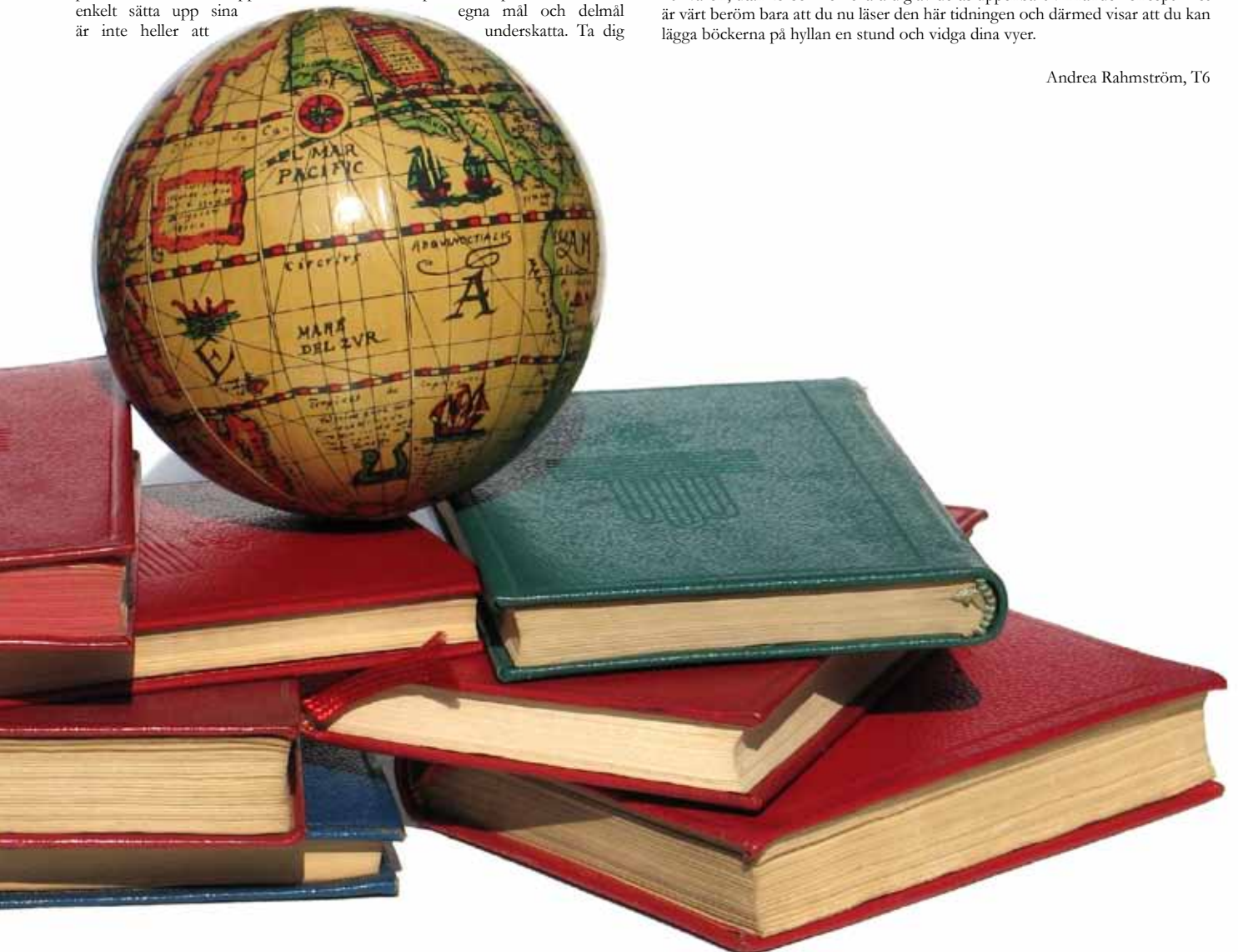
an alla utmaningar och skriv ned dina framsteg och lärdomar. Glöm inte att belöna och berömma dig själv ofta.

Några väl valda tillägg

Grundläggande förståelse för hälsa och sjukvård. För att veta när din stressiga vardag som jurist faktiskt börjar inkräkta allvarligt på din hälsa och vad du ska göra åt de ryggproblem som uppstått av att du lutat dig alltför länge över lagboken. Matlagingskonst. För att veta vad du ska laga till av resterna i kylskåpet när du varken hinner eller orkar ta dig till affären (särskilt användbart under studietiden).

Till sist, försök undvika att förakta människor som verkar ha ett alltför stort flyt i tillvaron, utan försök hellre lära dig av deras uppenbart vinnande koncept. Det är värt beröm bara att du nu läser den här tidningen och därmed visar att du kan lägga böckerna på hyllan en stund och vidga dina vyer.

Andrea Rahmström, T6

all möjlig makt åt juristen?

"if you can't legislate,

- om juridisk aktivism!

Om du inte kan förändra samhället genom lagstiftning, får du försöka förändra det genom att processa i domstol. Så lyder den närmast legendariske juridiska aktivisten John Banzhaf's motto. Med stöd av allmänna rättighetsnormer i den amerikanska konstitutionen har han tagit sig an såväl tobaksindustrin som snabbmatskedjan McDonalds. Som ett resultat av hans processer har cigarettreklam förbjudits och restauranger som serverar snabbmat har tvingats att tydliggöra hur mycket fett en måltid innehåller. Denna typ av juridiska aktivism har länge varit vanlig bland intresseorganisationer och så kallade public interest law firms i USA.

I Sverige har dock den juridiska aktivismen lyst med sin frånvaro. Tills nu. Europeiseringen har medfört en rättighetsrevolution i Sverige. Genom att Europakonventionen givits status som en skadeståndsrättslig normkälla har svenska medborgare fått ett rättighetsskydd inte endast på pappret, utan också i realiteten. Denna rättighetsrevolution har medfört en juridisk aktivism som inte tidigare skådats i Sverige. Insikten att juridiken kan användas för att åstadkomma förändringar, som tidigare endast kunnat ske genom lagstiftning, har långsamt börjat sjunka in. Domstolarnas tidigare skepticism gentemot rättighetsargument har dessutom avtagit. Det enda som numera krävs är en klient, pengar och ett yrkande.

En organisation som arbetar för att de i Europakonventionen och grundlag garanterade fri- och rättigheterna ska få genomslag i Sverige är Centrum för rättvisa. Organisationens verkställande ledamot Gunnar Strömmer ser inga problem med att kalla sig för en juridisk aktivist. Han menar att det aktivistiska inslaget i organisationens verksamhet ligger i att de på eget initiativ granskar missförhållanden i samhället och tar kontakt med klienter.

litigate''

– Men även om verktygen finns för att genom processer åstadkomma förändringar måste man se frågan om access to justice, det vill säga tillgången till rättssystemet, ur den enskildes perspektiv, understryker Gunnar Strömmer, vilka hinder möter en enskild i praktiken som vill utkräva upprättelse?

– Först och främst måste den enskilde upplysas om sina rättigheter, betonar Gunnar Strömmer. Det är först när den enskilde är medveten om sina rättigheter som denne kan tillvarata sin rätt. Dessutom har den enskilde inte sällan mäktiga motparter, såsom staten och arbetsgivarorganisationer. Det föreligger med andra ord ett latent underläge i många rättighetsprocesser, Centrum för rättvisa vill balansera detta underläge, säger Gunnar Strömmer.

Organisationens arbete stannar dock inte när de fått ett prejudikat i en fråga. Det är då det verkliga arbetet med att tillförsäkra att prejudikatet får genomslag tar vid. Gunnar Strömmer nämner i sammanhanget kvoteringsmålet vid Juridicum i Uppsala, där institutionen i syfte att öka mångfalden på juristutbildningen kvoterade in studenter med utlandsfödda föräldrar. Några studenter, med föräldrar födda i Sverige, nekades utbildningsplatser trots att de hade bättre meriter än de som kvoterades in. Centrum för rättvisa företrädde sedan dessa studenter i den påföljande skadeståndprocessen och Uppsala universitet fälldes i Högsta domstolen för olaglig etnisk diskriminering. Året därpå fälldes såväl Karlstad som Örebro universitet för olaglig könsdiskriminering. I dessa fall hade kvinnor nekats utbildningsplatser på olika vård- och hälsoutbildningar, sedan män med sämre meriter hade kvoterats in. Efter dessa processer har högskolorna i Sverige upphört med ren kvotering, det vill säga positiv särbehandling med olika meriter.

Däremot har inte frågan om det är tillåtet att tillämpa positiv särbehandling vid lika meriter prövats. Nu har emellertid Centrum för rättvisa väckt en grupptalan där 44 kvinnor begär skadestånd av Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) för olaglig könsdiskriminering vid antagningen till veterinärprogrammet. Kvinnorna nekades utbildningsplats sedan män med lika meriter fått förtur. Eftersom det finns fler sökande än platser har SLU tillämpat ett utlottningssystem bland dem med högsta betyg. Dock har universitetet vid fördelningen av platserna använt sig av så kallad "viktad utlottning", som ensidigt gynnat män.

– Detta fall och de övriga fallen om positiv särbehandling illustrerar väl hur Centrum för rättvisa arbetar, säger Gunnar Strömmer. När organisationen fick höra om fallet sedan en av kvinnorna anmält universitet till Jämställdhetsombudsmannen (JämO) erbjöd de sig att till anmälan foga juridiska argument. JämO konstaterade i sitt beslut att SLU:s antagningsprocess utgör olaglig könsdiskriminering och därefter togs initiativ till en skadeståndprocess. Rättegången kommer att inledas den 16 februari vid Uppsala tingsrätt.

Centrum för rättvisa var visserligen den första organisationen i Sverige som arbetar med dylik juridisk aktivism för att komma till rätta med missförhållanden, men är troligen inte den sista. Rättighetsrevolutionen har kommit för att stanna. Om man inte har makten över lagstiftningen finns nu ett alternativ för att förändra samhället. Ett käromål i taget.

Johan Sundkvist, T7

Anne Ramberg

- Perspektiv från en av rättstatens vakthundar

När jag ber om en intervju svarar hon att hon gärna ställer upp men upplyser samtidigt att hon vid det föreslagna intervju tillfället kommer att befinna sig i en bil. Att Anne Ramberg skulle ha få luckor i sin kalender är nog en inte allt för vild gissning. Med rollen som generalsekreterare för advokatsamfundet följer nämligen, utöver själva ledarskapet och allt vad det innebär, en rad sidouppdrag. Bland dessa ingår att delta som sakkunnig i utredningar och som ledamot i en mängd olika rättsliga organ. Allt oftare har uppdragen dessutom en internationell prägel.

- Nästan all lagstiftning idag av betydelse äger rum i Bryssel, inte i Sverige, och det innebär också att advokaterna måste bli mycket mer internationella, säger hon.

Anne Ramberg syns ofta i media och vann många beundran när hon sågade förslaget till ny signalspaningslag, den så kallade »FRA-lagen«, vid fotknölnarna i såväl direktsändningar som på dagstidningarnas debattsidor. Hennes mediala närvaro i förening med posten som generalsekreterare har bland annat resulterat i en placering på tidningen Fokus lista över Sveriges mäktigaste personer. En lista som i övrigt är väldigt gles befolkad av jurister. Jag blir därför nyfiken på hennes tankar kring inflytande och hur det faktiskt uppstår. Hon svarar att en stor del beror på den roll samfundet har vid viktiga frågor, inte minst som remissinstans, men säger också att mycket handlar om organisationens oberoende.

- Vi har ju inte något egenintresse i de här frågorna. Det är oftast så att, vid allt ifrån när remissinstanser avger sina yttranden till pågående debatter, så har ju folk olika intressen. Det har inte vi, utan vi är särskilt måna om att värna om mänskliga rättigheter, rättsäkerhetsfrågor, integritetsfrågor och konstitutionella frågor – den typen av frågor.

På senare tid har den allmänna debatten som rör lagstiftning kommit att handla om just de frågor som samfundet värnar och termen »rättsäkerhet« brukar användas flitigt i sammanhanget. Man kan därför fråga sig hur det står till egentligen. Om man kan ta tempen på rättsäkerheten – hur ser utvecklingen ut?

- Oroväckande, säger Anne Ramberg.

På frågan om varför svarar hon att det bland annat beror på den generella kvalitetsförsämring av svensk lagstiftning som skett på senare år till följd av internationalisering och sämre utredningar – ett problem som tyvärr uppmärksammas allt oftare också från andra håll. Men hon pekar också på skäl som kanske är mindre uppenbara.

- Lagstiftningen har blivit mer politiserad i den meningen att politiska hänsyn kommer in tidigare i processen och får större genomslag. Med det menar jag att man inte, i samma utsträckning som tidigare, lyssnar på remissinstanser och också underlåter att beakta lagrådets kritik.

De krav på ökade möjligheter att bekämpa terrorism som framförts i kölvattnet av 11:e September har också medfört fler och mer ingripande offentliga tvångsmedel. Samtidigt sänks kraven för när dessa får användas och på bevisningen. Av detta följer med största sannolikhet att risken för att tvångsmedel missbrukas eller används för lättvindigt ökar, men det finns även en risk för att lagstiftningen används utanför sitt egentliga tillämpningsområde. Anne Ramberg väljer ett färskt exempel.

- Den engelska regeringen använde ju terroristlagstiftning nu under finanskrisen för att kunna frysa isländska tillgångar.

Hon menar att trenden är tydlig när det kommer till den här typen av lagstiftning.

- Det går att se en klar tendens till att man balanserar på vad som är förenligt med mänskliga rättigheter och fastställda normer, säger Anne Ramberg. Och även om denna trend har sin bakgrund i terroristbekämpning så påverkar den lagstiftningen också på andra områden. Något som tar sig till uttryck i höjda röster för »hårdare tag« också mot den grova brottsligheten och krav att ställa ökade tvångsmedel till det allmännas förfogande även här – exempelvis i form av olika typer av avlyssning och signalspaning.

Det är alltså kombinationen av den försämrade kvalitén i lagstiftningsprocessen och trenden med fler och mer ingripande tvångsmedel som har gjort att debatten kring rättsäkerhet har blossat upp på det sättet som den har gjort.

Tvångsmedel tillhör de mest ingripande av åtgärder i statens maktutövning mot enskilda. För att säkerställa grundläggande normers efterlevnad när tvångsmedel införs ska det därför göras en bedömning av huruvida åtgärden är godtagbar i ett demokratiskt samhälle, men också om åtgärden är proportionerlig i förhållande till det syfte som ska uppnås och att den är effektiv – i princip om den överhuvudtaget är nödvändig.

Rättsäkerheten eftersätts i och med det bristande utredningsarbetet som gör att lagstiftaren helt enkelt inte vet om man går över gränsen eller inte.

- I nästan alla av den senare tidens stora lagstiftningsprojekt, som har med det här att göra, så vill jag påstå att analysen varit otillräcklig och i vissa fall helt saknas i dom här tre hänseendena, säger Anne Ramberg och backar upp sitt påstående med vad som också påtalats i den senare tidens utredningar.

Anne Ramberg är en erkänt skicklig kommunikatör för samfundet som är van att diskutera denna typ av problematik. Hon brukar inte vara återhållsam med åsikter och inte heller dra sig för att uttala kritik. Inte minst framgår det när hon sammanfattar signalspaningslagen »som ett bra exempel på en mycket dålig lagstiftning som inte är ägnad att öka tilltron till rättsystemet« eller beskriver regeringens hantering av ärendet som »nonchalant«.

Hennes frispråkighet har delvis sin grund i en övertygelse om att oberoende röster idag blir allt mer viktiga, på ett sätt som kanske inte uppmärksammas så ofta. Hon pekar på att medias inflytande i samhället har ökat och kan därför också sympatisera med politikernas situation.

- Media och folket kräver att politikerna ska reagera och agera. Det är en jättesvår balansgång och jag förstår deras dilemma när man står inför exempelvis terroristlagstiftning.

Av den anledningen är hon säker på att tydliga uttalanden från oberoende organisationer i själva verket utgör ett stöd för politikerna att fatta kloka beslut i lagstiftningsprocessen i tider då drevet börjar röra sig i media.

I fallet med signalspaningslagen räckte det dock inte med oberoende

röster. Massiv kritik från de flesta juridiska remissinstanserna och inte minst större delen av Svenska folket, som även de ifrågasatte lagens förenlighet med mänskliga rättigheter, hindrade inte riksdagen –lagen röstades igenom i alla fall. Man kan därför undra vad som skulle kunna göras för att bättre kunna garantera grundläggande normers efterlevnad och därmed också rättsäkerheten när politikerna flyttar ut ramarna. Att förändra möjligheterna till normprövning är en sak.

- Det är alldeles oordning i systemet när riksdagen, och särskilt regeringen, kan tillåtas att stifta lag och förordning i strid med grundlagen, för det är i realiteten vad man får göra, säger Anne Ramberg.

Därför upplever hon det som positivt att grundlagsutredningen föreslog ett slopande av uppenbarhetsrekvisitet i sitt slutbetänkande som presenterades strax innan årsskiftet. I övrigt ser hon också vissa andra ljuspunkter i betänkandet men för att stärka normprövningen ytterligare hade hon gärna sett en lösning med någon form av författningsdomstol. Men hon är inte alls förvånad över att tanken helt avvisades i förslaget.

- Det var självklart eftersom det inte fanns någon som helst politisk möjlighet att genomföra.

Sverige har traditionellt sett konsekvent avvisat tanken på en författningsdomstol med argumentet att ett införande skulle innebära en oacceptabel förflyttning av makt från politiken till juridiken. I Regeringsformens portalstadgande står nämligen att makten utgår ifrån folket. Folket kan välja och avsätta politiker, domare utnämns och sitter på livstid. Man menar att det därför vore fel om de beslut som fattades av den folkvalda riksdagen kunde överprövas av en domstol. Motståndarna pekar också på risken för att olika krafter skulle kunna skaffa inflytande genom att påverka domarutnämningarna. Anne Ramberg håller delvis med om kritikernas argument men anser att det helt och hållet beror på hur domstolen skulle utformas – normprövning sker ju redan idag i vanlig domstol.

Hon säger att politikerna genom grundlagen redan har iklätt sig begränsningar vilka har tillkommit bland annat till skydd för att tillfälliga opinioner genomdriver förändringar oförenliga med de rättsprinciper som ligger till grund för en demokratisk rättsstat och som därför måste upprätthållas. En författningsdomstol skulle troligen ha en återhållande verkan menar hon, eftersom politikerna inte i samma utsträckning som nu skulle våga balansera på grundlagens gränser. Politiken skulle därigenom i själva verket gynnas i kraft av en större legitimitet.

I och med att politikernas makt att förändra systemet och tillsätta domare kommer att bestå så har de också sista ordet. Det går därför inte att tala om en maktförskjutning på det sättet som kritikerna menar.

På ett skämtsamt sätt betonar hon att lagen som riksdagen stiftar naturligtvis är vad som ska tillämpas och att jurister också måste granskas i sin maktutövning.

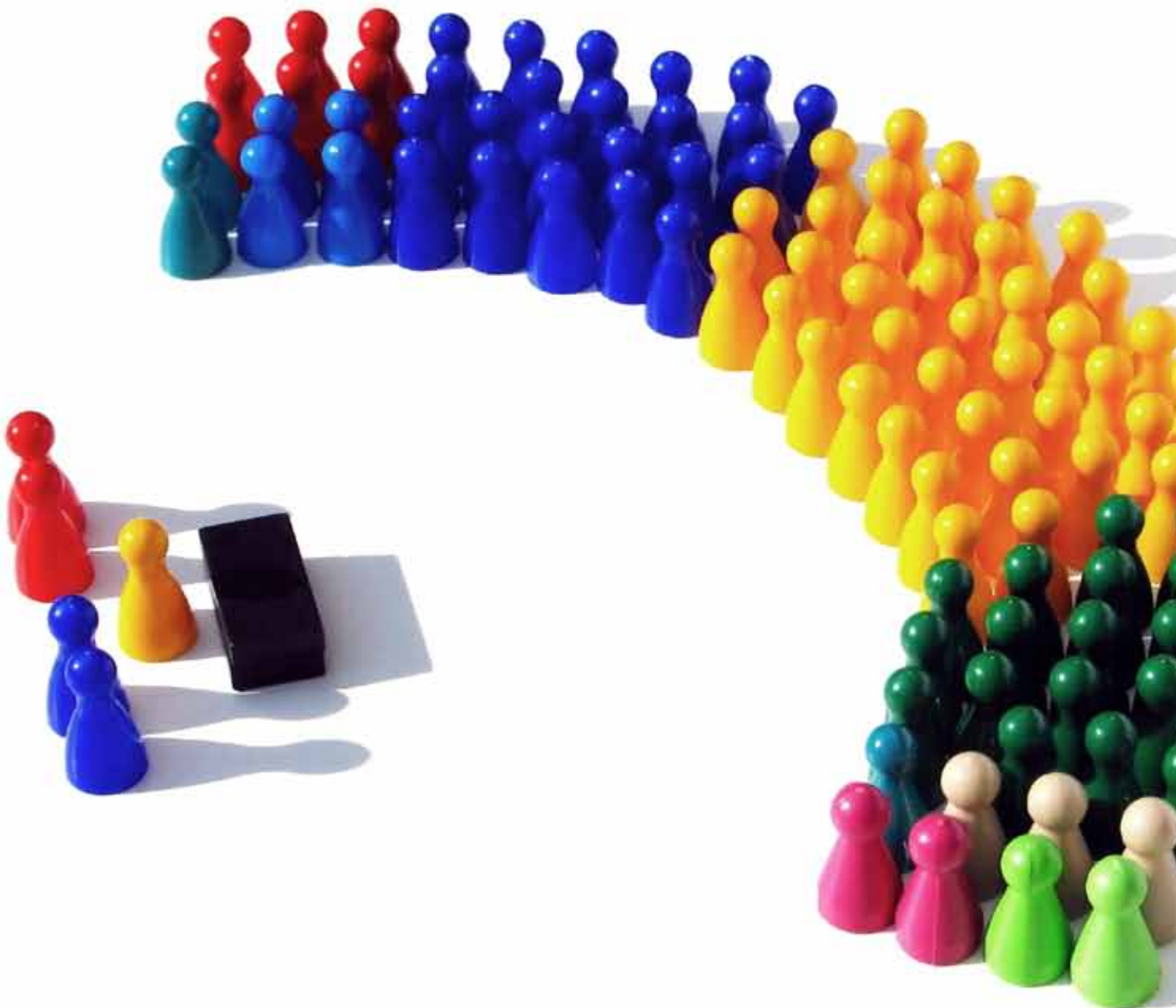
- Tanken är ju inte att vi ska ha en massa excentriska domare som sitter och hittar på egna saker.

Rikard Samuelsson, T4

”Det går att se en klar tendens till att man balanserar på vad som är förenligt med mänskliga rättigheter och fastställda normer”

Juristens maktutövning:

ett hot

mot demokratin?

Regeringsformens portalparagraf lyder ”all offentlig makt i Sverige utgår från folket”. Detta innebär att makten ska utgå ifrån de som faktiskt styrs utav den. Demokrati är ett diffust begrepp och uppfattningen om vad som är demokratiskt är föränderligt över tid, statens demokratiutredning är ett bra exempel på detta. Det finns emellertid särskilda grundläggande förutsättningar för demokratiska statsskick och en av dessa är att den offentliga makten ska utgå från folket. Detta är ett direkt uttryck för folksuveränitetsprincipen och uppfylls i Sverige genom ett representativt och parlamentariskt statsskick. Det är främst parlamentarismen som ska uppmärksammas här då den innebär att makten ligger hos folkrepresentationen. Att säga att demokrati enbart är att makten ligger hos folkrepresentation är dock inte tillräckligt, då skulle det vara korrekt att stifta materiellt odemokratiska lagar så länge det sker på ett korrekt demokratiskt sätt.

Regeringsformens portalparagraf använder begreppet folkstyrelse, en direkt översättning av det grekiska ordet demokrati, för att stadga att den svenska folkstyrelsen förverkligas genom ett parlamentariskt statsskick. RF gör dock gällande att den svenska demokratin är mer än bara principen för beslutsfattandet. Ett tydligt exempel på detta är RF 1:2, den så kallade målsättningsparagrafen, som använder begreppet demokrati istället för folkstyrelse. Dessa begrepp, folkstyrelse och demokrati, tar fasta på två olika saker, det demokratiska tillvägagångssättet att fatta beslut respektive det demokratiska innehållet i besluten som fattas. Vad som är att se som demokratins idéer kan till stor del förstås av det andra kapitlet i RF där en rad värderingar görs i linje med målsättningsparagrafen. Vissa värderingar som är att se som demokratiska ges här ett särskilt skydd. Konstitutionalism, som det kallas, kan på det här sättet verka negativt för folksuveräniteten eftersom det ger folkviljan särskilda spelregler och ramar att förhålla sig inom. Det svenska statsskicket är parlamentariskt men i det kan även urskiljas olika typer av balansering av folkviljan. Här avses inte enbart rättighetskatalogen i RF, som ser till självklara rättigheter, utan även aspekter på förfarandet vid beslutsfattande som kan tänkas ge andra perspektiv på den

svenska folkstyrelsen.

I motsats till det svenska statsskicket och folksuveränitetsprincipen står maktodelningsläran. Denna har sin upprinnelse i ett förhindrande av envælde och tyranni genom en delning av den offentliga makten. En grundtanke i maktodelningsläran är att ingen bör ha all offentlig makt, inte ens folket. I en maktodelningsstat kan lagstiftningsmakten tillkomma både riksdag och regering utan att regeringen äger direkt folklig legitimitet. Tanken kan tyckas främmande och sådana direkta inslag av maktodelning finns inte heller i RF. Det går trots det att tala om maktodelning i andra hänseenden som är mer lämpade för det svenska statsskicket och har samma syfte, att balansera folkviljan. I Sverige är makten i huvudsak delad mellan riksdag, regering och domstolarna. Låt oss utgå ifrån att ett ensamt parti utgör regering och att detta parti har en majoritet av mandaten i riksdagen. Beslutsfattandet blir således en formalitet och det är snarare frågan om en delning av arbetsbördan än makten. Det blir svårt att tala om någon riktig maktodelning i ett sådant avseende och här kan tilläggas att skyddet för minoriteter är svagt. I motsats till detta vidgas istället riksdagens makt under en minoritetsregering. En regering med svagt stöd i riksdagen kan däremot inte antas vara lika effektiv och handlingskraftig som en regering som äger majoritet i riksdagen. De två värden vi har för hand, minoritetsskydd kontra effektivitet, kan inte anses helt kompatibla.

Även om det svenska statsskicket är baserat på folksuveränitetsprincipen finns en slags vertikal maktodelning i Sveriges relation till EU. Sverige har enligt RF 10:5 överlåtit en del av sin normgivningsmakt, eller suveränitet om så önskas, till EU och är bunden att följa det som där bestäms. Att Sverige måste tillämpa bestämmelser stiftade i EU kan inte ses som helt förenligt med folksuveränitetsprincipen mot bakgrund av vårt begränsade inflytande i unionen. Att härleda makten som utövas av EU tillbaka till den svenska folkviljan är svårt att legitimera enligt folksuveränitetsprincipen. Till det hör att EU:s bestämmelser tolkas av jurister som utgör en länk mellan de två rättsordningarna. Att låta jurister utgöra länken mellan rättsordningarna kan inte sägas tillföra någon folklig legitimitet mellan de två rättsystemen och stjälpur folkviljan ytterligare.

Juristernas roll tillför en extra dimension av begreppet maktindelning då det är allmänt vedertaget att lagstiftarens makt över en lag upphör då lagen stiftats. Därefter ligger makten i juristens händer och det blir således svårt att komma ifrån tanken att jurister spelar en stor roll i det politiska maskineriet. Detta ska ses i ljuset av införlivandet av EKMR i svensk lag och EU-inträdet och är ett aktuellt ämne i vårt överstatligt präglade statsskick. De förhandsavgöranden som inhämtas av EG-domstolen är tydliga exempel på att det finns ett rättssystem överordnat det svenska som till synes fastställs av jurister. Den domstolssyn EU tillämpar skiljer sig betydligt från den svenska. Den politiska makt och de befogenheter svenska domstolar har är knapp i jämförelse med EG-domstolen som spelar en större politisk roll i EU. För de som menar att detta är olämpligt syftas till att jurister inte är folkvalda och att det inte går att utkräva ansvar av en jurist såsom det är möjligt att göra med en politiker. Frågan är om jurister borde ha den här typen av makt och om det demokratiska tillvägagångssättet och innehållet förlorar sin legitimitet när folkviljan trumfas av EG och jurister. Svensk rätt kan inte sägas vara suverän då den är underkastad EG-rätten, men kanske är det så att möjligheten att medbestämma på det större planet gottgör för den normgivningsmakt Sverige överlätit till EG.

Till skillnad från vad RF:s portalparagraf vill stadga utgår inte all offentlig makt från folket. Vi har en ny rättsordning i Sverige och med den följer ökade maktbefogenheter för jurister som en länk mellan två till synes oförenliga principer. Det kan inte sägas att det svenska folkstyret är vad det var för 15 år sedan men demokrati är, som nämnt, ett diffust begrepp och föränderligt över tid.

Markus Jahkopson, T2

Små steg till en

mer levande grundlag

Möjligheterna till normprövning utökas. Lagrådets förhandskontroll förstärks. Konstitutionsutskottet får rätt att i större utsträckning begära ut handlingar från regeringen. Rätten till rättvis rättegång inom skälig tid slås uttryckligen fast i regeringsformen. Domstolarna får ett eget kapitel i Regeringsformen. Och rekryteringsförfarandet till högre domartjänster kommer att beredas i en särskild nämnd istället för direkt under regeringen.

Det är några av förändringarna som den parlamentariskt sammansatta grundlagsutredningen föreslår. Efter fyra års arbete har äntligen utredningen avlämnat sitt slutbetänkande ”En reformerad grundlag” (SOU 2008:125).

Av störst betydelse är förslaget att upphäva det så kallade uppenbarhetsrekvisitetet i Regeringsformen (RF) 11:14. Domstolarnas möjligheter till normprövning ökar således; en lag eller förordning behöver inte längre uppenbart stå i strid med grundlag för att åsidosättas. Genom domstolarnas ökade möjligheter att åsidosätta lag som strider mot grundlag stärks också skyddet för medborgarnas fri- och rättigheter.

Kanske kan de föreslagna förändringarna också medföra att regeringsformen inte blott framstår som en papperstiger, utan medför att grundlagen kan utgöra en faktisk grund för en rättslig argumentation. Kanske behöver vi inte längre, åtminstone i samma utsträckning, hänvisa till Europakonventionen som stöd för rättighetsprövningar.

Regeringsformens funktion skulle med andra ord närma sig Europakonventionens genom de föreslagna förändringarna. Och det ligger helt i linje med Europadomstolens förmaningar; kränkningar av mänskliga fri- och rättigheter ska enligt den så kallade subsidiaritetsprincipen i första hand rättas av de nationella domstolarna.

Att slopa uppenbarhetsrekvisitetet var emellertid inte en dag försent. På grund av EG-rättens principiella företräde för nationell rätt är rekvisitetet varken tillämpligt på EG-rättsliga normer eller Europakonventionen. Rättsutvecklingen har onekligen sprungit om den förlegade lydelsen av RF 11:14.

En författningsdomstol föreslås emellertid inte. Röster har höjts från såväl allmänheten som framstående jurister, däribland Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg, med krav på en författningsdomstol. En författningsdomstol skulle möjliggöra så kallad abstrakt normprövning, vilket innebär att en författningsdomstol skulle kunna pröva om en lag i sig är förenlig med grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. RF 11:14 ger domstolarna endast möjlighet att pröva om tillämpningen av en lag i det enskilda fallet är förenligt med mänskliga fri- och rättigheter, så kallad konkret normprövning.

Gunnar Strömmer, verkställande ledamot vid Centrum för rättvisa, välkomnar ett slopande av uppenbarhetsrekvisitetet, men på frågan om han inte hade velat se en författningsdomstol svarar han att rättighetsskyddet ska byggas underifrån och upp, inte tvärtom. Ett avskaffande av uppenbarhetsrekvisitetet skickar dessutom signalen till svenska domstolar och myndigheter att ta lagprövningen på allvar. Vid sidan om ett slopande av uppenbarhetsrekvisitetet är att rätten till rättvis rättegång inom skälig tid uttryckligen slås fast av störst betydelse, menar Gunnar Strömmer. I synnerhet mot bakgrund av att det är överträdelser av motsvarande artikel i Europakonventionen som Sverige flest gånger fällt för.

De föreslagna förändringarna kommer förhoppningsvis leda till en mer levande grundlag. En grundlag som i praktiken ska kunna åberopas av enskilda direkt i domstol, utan att behöva stödja sig på Europakonventionen. Små steg, men viktiga steg, summerar förslaget väl.

Johan Sundkvist, T7

Uppdatera din Ekelöfs-serie:

rättegången uppdateras

Nu ändras spelreglerna i rättssalen. Rättegången uppdateras med ny teknik och fokus läggs på första instans. Reformen, som grundar sig i projektet En modernare rättegång, började gälla från och med första november 2008.

Hovrättens arbete effektiviseras

En av grundtankarna med reformen är att hovrätten, som tidigare ofta varit överbelastad med ärenden, nu endast skall fungera som en överprövningsinstans. Tyndpunkten ska läggas på prövningen i tingsrätten och hovrättens arbetsbörda minskas. Prövningstillstånd införs, liksom en möjlighet att använda videoförhör som kan återanvändas. Förhör som sker i första instans kommer att kunna filmas och sparas. Videoförhören ska sedan kunna användas i hovrätten och där underlätta förhandlingen. Även sammanställningar ska börja göras i större utsträckning. En förhandling i hovrätten ska helt enkelt kunna tas upp på de premisser som rådde i tingsrätten, en överprövning, till skillnad från att man tar in nytt material – en återprövning. På det sättet kommer förhandlingen att bli mer effektiv.

Jon Jansen, biträdande jurist på Cederquist advokatbyrå, som arbetar med affärsjuridisk tvistelösning, menar att reformen, vad gäller större tvistemål, kan leda till att företagen hellre väljer att avgöra tvister genom skiljeförfarande.

Teknik ska underlätta

Videoförhöret ska snabba på och underlätta förhandlingen. Men något som också ska underlätta, är videokonferensen som gjordes permanent i och med reformen. Nu kan vissa delar av rättegången ske utan att den som ska förhöras behöver vara på plats i rättssalen. Huvudregeln är att personen ska inställa sig i rättssalen men när det kan vara motiverat kan inställelse ske genom videokonferens – förhoppningen är därmed att rättegången ska bli mer flexibel. En anledning till att använda videokonferens kan vara avstånd – inom landet men också inom ramen för det internationella samarbetet. Tillgängligheten ska bli bättre med hjälp av tekniken.

Per Swenson Claréus, tingsfiskal på Stockholms tingsrätt, har börjat arbeta med de nya förändringarna. Han har börjat använda sig av tidsplaner och tror de kommer att upplevas som positiva. Han är positiv till videoförhören och säger att det har funnits en kritik mot att vittnen behövt inställa sig flera gånger i rätten. Införandet av teknik i rättssalen tycker han har skötts på ett smakfullt sätt. Videokonferenser tror han kan betyda mycket i norra Sverige och i glesbygden.

Jon Jansen håller med om att möjligheterna till videoförhör och konferenser ökar tillgängligheten, men påtalar också riskerna med att det personliga momentet försvinner. Användningen av videokonferenser riskerar att göra det enklare för en gärningsman att ljuga, när denne inte konfronteras på samma sätt som vid personlig inställelse i en rättssal.

Nils Larsson, T2

jur.kand.

– En yrkesmässig symbol under förändring?

Jur.kand. är vår legitimationshandling, för vissa möjligen en identitet. Men vid en krass bedömning kanske endast ett begrepp på det vi yrkesmässigt behärskar – juridiken. Vår yrkesexamen är idag också den enda inkörsporten till de yrken som i folkmun kanske skulle beskrivas som de mest klassiska juristrollerna. Advokat, domare, åklagare.

I takt med näringslivets ökade efterfrågan på juridisk sakkunnighet har emellertid den klassiska juristexamen vägar nu korsats av nytänkande alternativ där ekonomi, internationalitet och entreprenörskap är viktiga moment. Linköping och Jönköping är ett axplock av studieorter där denna möjlighet ges. Dessa program har en uppenbar ambition att ha en affärsjuridisk inriktning, men då de privata arbetsgivarna också för många av oss är centrala milstolpar i framtidsplanerandet kan man fråga sig om vi nu kommit att utsättas för konkurrens.

Den nya juristen - som Linköpings Universitet väljer att kalla sin examinerade student - skall vara präglad av ett nytt metodiskt tänkande. Att se samspelet mellan flertalet olika juridiska metoder skall skräddarmässigt skapa en måttanpassad öppenhet gentemot affärsvärlden.

Samtidigt har den kritik som på senare år riktats mot den klassiska Jur.kand. utbildningen belyst den som stelbent och konservativ men också att man i stor utsträckning valt att inrikta sig mot rättväsendet.

Press Judicata har träffat Torbjörn Ingvarsson, idag verksam som lektor i civilrätt vid Uppsala Universitet men med tidigare erfarenheter från Internationella handelshögskolan i Jönköping.

- De här utbildningarna är bryggor mellan ekonomi och juridik. De

kompletterar Jur.kand. och fyller ett syfte inom helt andra områden.

Konkurrens är enligt honom ett felaktigt använt begrepp. Att man efter examen på en alternativ juristutbildning utesluts från möjligheten att kalla sig advokat är inte heller ett problem.

- I stor utsträckning har dessa studenterna klara mål för hur de vill tillämpa sin kunskap i bolagsvärlden, inte sällan i egna projekt.

Han tillägger:

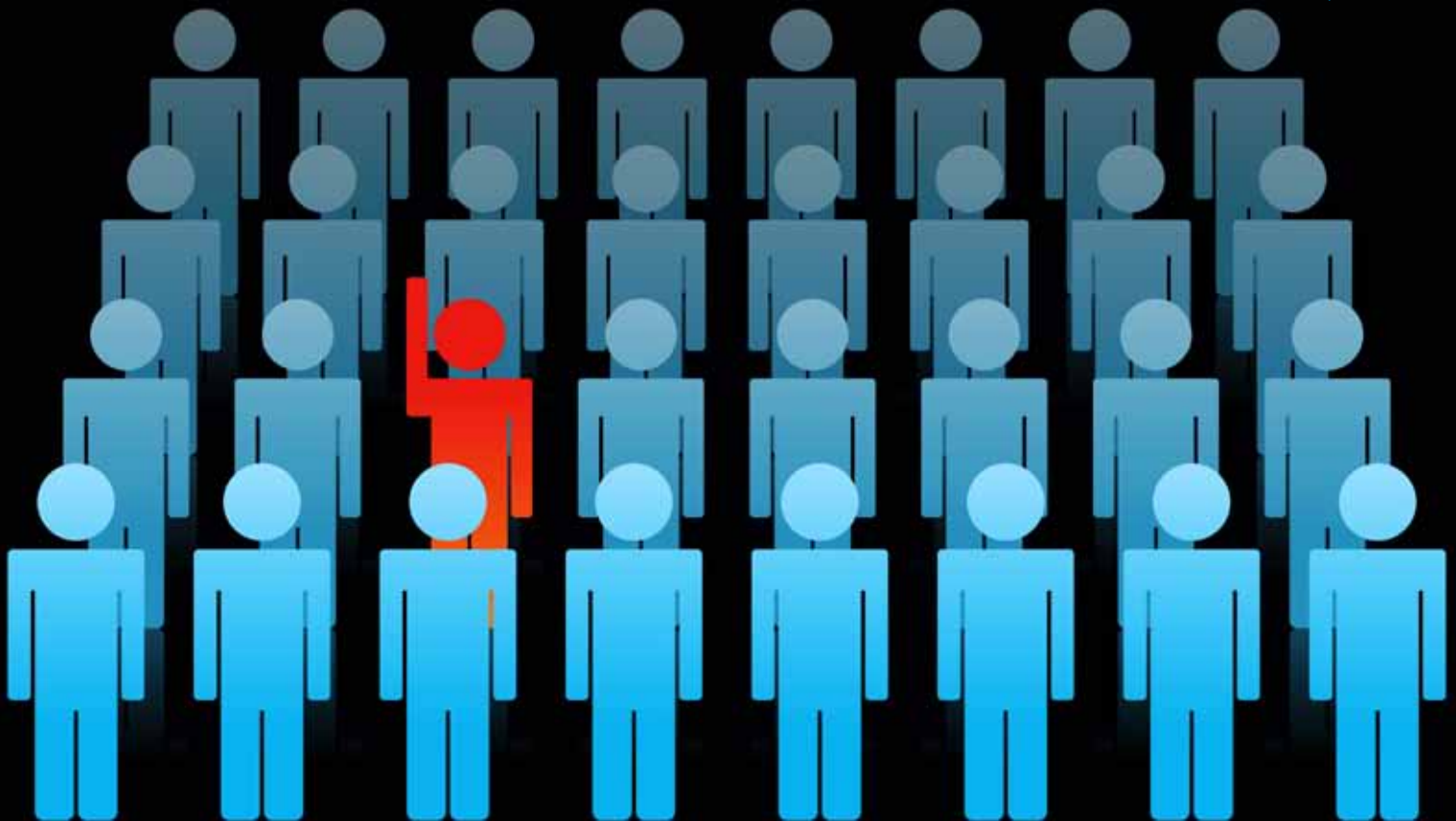
- Dessa utbildningar håller en hög kvalitet men en Jur.kand. måste av naturliga skäl innehålla vissa moment för att fylla just sitt syfte. Att jämföra dessa två utbildningar vore att ge en fel bild av vad de avser att vara.

Med diplomeringen i sikte studerar nu Wind Kristensson termin 6 här i Uppsala. Han avslutade sina tidigare studier i affärsjuridik för att istället skaffa sig en Jur.kand. Advokattiteln men också meritvärdet lockade till en flytt.

- Visst, utbildningen gav extra kunskap inom ekonomi och vissa rättsområden men detta är inget jag ser att man inte skulle kunna skaffa sig här i Uppsala. Utbildning skapar inte i sig entreprenörskap utan det är en fråga om inspiration som man kan skaffa sig överallt - om det nu är viktiga delar av din framtida karriär så att säga, avslutar Wind.

Jur.kand. eller inte. Vår framtida arbetsmarknad är lika dynamisk som begreppet juridik. Och får man vidare lyssna på högskoleverket ser framtidens arbetsmarknad än så länge ljus ut. Och visst är det så – ordet "alternativ" känns bättre på tungan än "konkurrens" inte sant?

Torbern Werner, T4

Vad kommer först:

lagen eller moralen?

En frågeställning man kanske sällan ställer sig är om man ska lyda lagen för just lagens skull. Eller annorlunda uttryckt, om vi har en moralisk skyldighet att vara laglydiga? Vem vet, kanske tyckte till och med du som läsare att det var en konstig fråga, eller kanske skulle du svarat att ”ja, givetvis är det omoraliskt att bryta mot lagen”. I så fall så tyder det tyvärr bara att du har missat något väldigt viktigt, om det handlat om religion hade du blivit kallad fundamentalist, en person som följer regler utan att reflektera över dem.

När jag skriver om moral menar jag en subjektiv uppfattning som får människor att agera efter visst mönster i olika situationer. Att stjäla från en vän och ladda ner tv-serier från piratebay är två skilda handlingar som med lagens ögon är lika olagliga. Ändå laddar många av oss ner, men få stjälar från kompisar. De som laddar ner musik och film har sannolikt gjort en rationell bedömning och vägt vinsterna av att få produkten gratis mot risken för att åka fast. Ifall fler hade blivit åtalade för fildelning hade kanske färre ägnat sig åt det, men framförallt är fildelning inte en handling som anses vara speciellt omoralisk. I jämförelse är risken att bli påkommen när man stjälar från en vän antagligen väldigt liten, men handlingen är så pass moraliskt tvivelaktig att man normalt inte ens kan överväga att utföra den.

Så har vi då kommit till min poäng, vilken är den egentligen självklara slutsatsen att det inte är omoraliskt att begå *brotten* våldtäkt, mord eller narkotikabruk. Däremot är självklart *handlingarna* våldtäkt och mord djupt omoraliska, men inte därför att dessa handlingar är kriminaliserade. Att ta droger kan vara skadligt, men är knappast mer omoraliskt än att äta grus eller klättra i berg utan rep -

onödigt kanske, men omoraliskt? Anders Eklund må vara en brottsling, men när man läser om vad han har gjort tänker man inte ”men herregud vad hemskt, vet han inte att det är olagligt att förgripa sig på och döda barn?”, utan snarare så tänker man på stackars Engla och hennes familj, och fördömer honom för allt det lidande hans handlingar har orsakat. Alldeles oavsett vad Eklund i slutändan döms för så är han dömd med stöd av vår moral. Antagligen är det till och med så att om han skulle bli frikänd av rättsväsendet så skulle fördomandet av hans handlingar bli starkare. Reflexsmässigt dömer man helt enkelt hans handlande på moraliska grunder, inte juridiska.

Nu är det så väl ordnat att lagen ofta förbjuder sådant folket fördömer, och de flesta anser att i stort sett alla straffbelagda handlingar också är handlingar som är moraliskt klandervärda. Detta kan ses som lagens yttersta syfte; att straffa omoraliska handlingar så att så många medborgare som möjligt kan leva säkra och ordnade liv. Utan lagen och de statligt anställda som upprätthåller den hade vårt enda skydd mot moraliskt tvivelaktiga handlingar som stöld och misshandel varit just en förhoppning om att våra medmänniskor är moraliska. Ibland är de inte det och därför behöver vi ett regelverk och tjänstemän som ser till att det upprätthålls. Annars skulle vi leva i en anarki, där var mans enda säkerhet hade varit dennes egen styrka och andras avhållsamhet från omoraliska handlingar. Men detta betyder absolut inte att lagen och moralen är samma sak, de är vitt skilda saker som trots det kan ha samma effekter. Egentligen gör det ju ingen skillnad om en person avhåller sig från att göra inbrott i din lägenhet på grund av sin moraliska övertygelse om att detta är fel, eller sin skräck för att bli tagen av polisen och frihetsberövad. Jurister och andra som arbetar med lagen kommer

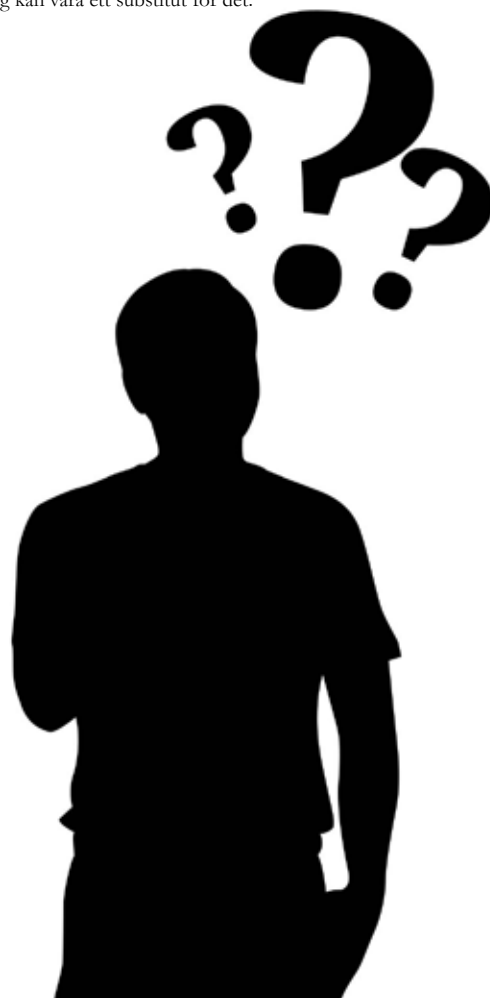
därför väldigt ofta att arbeta med moraliska frågor, men utan att göra andra moraliska bedömningar än de lagen föreskriver att de ska göra. Att ge finansiell hjälp till någon som befinner sig i trångmål är t.ex. en moralisk fråga, och lagen föreskriver att vissa specifika moraliska övervägningar ska göras av tjänstemän inom socialtjänsten när frågan om bistånd ska bedömas. Men moraliska överväganden utöver de lagen föreskriver är inte tillåtna, det kan till exempel vara helt lagenligt att bedöma graden av behov hos en bidragssökande, men det är knappast tillåtet att göra detsamma hos någon som söker statlig anställning.

Det är därför inte direkt underligt att jurister ofta ses som omoraliska av media, en arbetsverksam jurist handhar och dömer i mål där moralen skulle kunna vara den yttersta måttstocken på handlingar, men inte är det. Istället bedöms och döms människor enligt ett lagverk författat av politiker och använt av akademiker. Detta är möjligtvis inte perfekt, men det enda möjliga sättet att upprätthålla en rättstat, och därför är det gott. Men även om man inte kan klandra rättssystemet för att fungera på det enda sätt det kan fungera, är det mycket viktigt att kunna skilja på lag och moral. Detta gäller givetvis de flesta medborgare, men risken för förvirring är störst bland jurister vars dagar går ut på att finna de rätta *juridiska* lösningarna på vad som ofta är problem med *moraliska* förtecken. Jag vet själv att jag på många sätt är indoktrinerad i det juridiska tänkandet. Flera gånger har jag blivit frågad något i stil med ”men, tycker du inte att det är helt sjukt att våldtäktsmän går fria” varpå jag med en uppgiven suck börjat förklara att en våldtäktsman faktiskt inte är en våldtäktsman om denne blivit frikänd och dessutom är bevissituationen synnerligen komplicerad när subjektiva rekvisit som ”samtal” är inblandade i den rättsliga utredningen och så vidare. Personen

som ställde frågan brukar ofta tystna och sedan abrupt byta ämne och möjligtvis skämmas lite efter att ha blivit banal-förklarad av den Vise Juristen. Detta trots att jag inte ens berört kärnan i frågan, vilken så klart bara kan besvaras med utropet, ”självlärt är det helt sjukt att våldtäktsmän går fria!”.

De flesta av oss anser att det finns en gräns för vilka ingrepp staten har rätt att göra i områden som privatekonomi och privatliv. Vi anser oftast att människor själva borde få bestämma hur de ska leva sina liv och ser med rädsla på de vi betraktar som dogmatiker av något slag. Trots det följer vi ofta värderingar som inte är våra egna, bara för att de står i lagen. Kanske har alla människor lättare att följa auktoriteter än de kanske vill tro, eller så är fenomenet bara tydligt i Sverige. Det går nog inte att bortse från att det finns en verklig risk för att brist på ifrågasättande kan leda till lathet hos lagstiftaren och letargi hos medborgarna. ”Jag håller inte med dig, men skulle dö för din rätt att säga det” sa Voltaire - men vad är väl din yttrandefrihet värd om den inte är baserad på din självständiga moraluppfattning? Man bör alltså komma ihåg att juridik ska verka för moraliskt agerande, men aldrig kan vara ett substitut för det.

Nils Edvall, T7

G&D

– en av Sveriges ledande affärsjuridiska advokatbyråer

Gernandt & Danielsson vann utmärkelsen årets advokatbyrå och titeln “bästa rådgivarna” i Affärsvärldens första branschstudie 2008.

Förutom att vara den bästa affärsjuridiska byrån strävar vi också efter att vara den bästa arbetsplatsen för affärsjurister i Sverige.

Vi erbjuder duktiga och drivande jurister ett spännande, utvecklande och engagerande arbete i internationell miljö med mycket konkurrenskraftiga anställningsvillkor. Våra kärnområden är företagsförvärv, kapitalmarknadsjuridik, fastighetstransaktioner, bank och finans, konkurrensrätt och tvister.

Vill du veta mer om oss och vad vi kan erbjuda dig är du välkommen att kontakta Omar Berger, som är vår studentansvarige, på telefon 08-670 66 26, mobil 0734-15 26 26 eller omar.berger@gda.se.

Besök oss gärna på vår hemsida www.gda.se.

Gernandt & Danielsson

Hamngatan 2, Box 5747
SE-114 87 Stockholm

Tel +46 8 670 66 00
Fax +46 8 662 61 01

www.gda.se

ett välgörande spex

Press judicata har träffat Martin Malmström, producent för Marsspexet vid Stockholmsnation och ambassadör för välgörenhetsorganisationen Light For Children, för en liten pratstund om Marsspexet, Corporate Social Responsibility och hur han tror att fler studentorganisationer kan vara med och bidra till en bättre värld.

”The Great Depression”, svarar Martin snabbt med en självsäker blick, på frågan om vad årets Marsspex kommer att heta. Handlingen kommer att utspela sig i 1930-talets Amerika, där människorna flyr till den lokala puben för att söka tröst under den pågående ekonomiska krisen, samtidigt som maffian med Al Capone i spetsen härjar i trakterna mitt framför näsan på de korrupta poliserna.

Arbetet med Marsspexet pågår just nu i full fart. I dagsläget sysselsätts närmare 40 studenter, från universitetets alla möjliga utbildningar och när produktionen står klar i mars kommer man antagligen att vara omkring 70 stycken. För Martins del började dock arbetet redan under höstterminen 2008. Då handlade det mest om att tillsammans med regissörerna sätta sig ner och konkretisera visionen om ”det bästa Marsspexet någonsin”.

– Vi har medvetet lagt ribban väldigt högt. Med tanke på den tid och energi som vi har lagt ner och kommer att fortsätta lägga ner i det här projektet tycker jag att det är helt naturligt att ha höga förväntningar. Sedan får man inte glömma bort att det naturligtvis handlar om att göra någonting som vi alla tycker är både roligt och utmanande, annars skulle vi inte göra det vi gör.

När så visionen började utkristallisera sig var det dags för Martin att utse sin ”administration”. I jakt på duktiga och motiverade studenter svepte

han över Uppsala likt en orkan. Tolv gruppleadare skulle tillsättas, allt från ”ekonomiansvarig” till ”kostymansvarig”.

– Allt arbete sker så klart ideellt, man måste även ha klart för sig att när produktionen väl står klar i mars, är det endast skådespelarna som publiken kommer att se och applådera. Det är därför viktigt, precis som i andra liknande sammanhang, att man har att göra med människor som har ett naturligt driv i sig och som kan sätta projektet före sig själva.

Rekryteringsprocessen innebar många samtal med vänner och vänner vänner och så vidare.

– Rekryteringsperioden var faktiskt riktigt kul, även ifall det stundtals blev lite frustrerande då folk tackade nej. Men det fascinerande var att med varje besked, positivt som negativt, följde oftast en rekommendation om en kompis eller någon bekant som säkert skulle vara intresserad av att engagera sig. Jag pluggar ekonomi varför mitt naturliga forum blev Ekonomikum men många gånger slutade det med att jag satt i ett möte med en student på exempelvis Pollacks eller BMC.

Unikt för årets Marsspex är att vinsten, om nationens stadgar tillåter det, oavkortat går till organisationen Light For Children (LFC). Det är en religiöst och politiskt obunden välgörenhetsorganisation som grundades av en svensk för snart fyra år sedan och som Martin kom i kontakt med under sin vistelse i Ghana i somras.

– Jag spenderade ett par veckor av sommarlovet där på ett barnhem och på den

vägen kom jag i kontakt med LFC. Tidigare i år blev jag tillfrågad om jag var intresserad av att bli ambassadör, vilket jag naturligtvis tackade ja till och det var i samband med det som jag fick idén om att vi kunde skänka vinsten till organisationen.

Light For Children verkar huvudsakligen i Ghana genom att tillhandahålla utbildning inom HIV/AIDS för lokalbefolkningen.

- Majoriteten av barnen på hemmet som jag arbetade på hade blivit övergivna av sina föräldrar och släktingar på grund av att de var HIV-positiva. Det finns nämligen många som har den uppfattningen att om man bär på HIV så har man blivit besatt av en demon. För oss låter det ju något bisarrt, men i Ghana utgör det verkligen ett stort problem.

Att studentorganisationer uppmärksammar Corporate Social Responsibility (CSR) och etablerar en kultur där välgörenhetsprojekt är någonting som är självklart för studenter anser Martin är väldigt viktigt.

– Det är trots allt vi studenter som kommer att prägla den svenska arbetsmarknaden inom några år och därmed ha makten att påverka de investeringar som företagen kommer att göra. Många företag bygger idag upp ett varumärke endast genom sin produkts kvalitéer, priser och egenskaper. Genom att investera i CSR skapas ett mervärde till företaget i form av ett starkare varumärke. På senare år har faktiskt CSR blivit mer och mer trendigt bland svenska företag och därför är ett samarbete mellan Marsspexet och Light for Children någonting som ligger helt rätt i tiden.

Arbetet som producent för Marsspexet är faktiskt inte helt olik arbetet som volontär i en organisation som LFC, tillägger Martin. I bägge fallen handlar det nämligen om att göra något helt och hållet på frivillig och ideell basis för en sak som man tror på i hopp om att uppnå en förändring.

– Ett projekt som Marsspexet omfattar så mycket mer än våra fem föreställningar vilket de flesta tyvärr inte är medvetna om. Arbetet kräver dessutom periodvis mycket engagemang av varje deltagare och eftersom vi på ett tidigt stadium visste vilken nivå som vi ville hålla, var vi väldigt noga med att varje person som blev tillfrågad hade detta klart för sig. Möjligtvis kan detta ha avskräckt en del men generellt tror jag att de flesta känner sig stimulerade av vår höga ambitionsnivå. Detsamma kan man säga om LFC. Det handlar inte endast om att utbilda människor om HIV/AIDS utan även om att brottas med en helt annan kultur som har sina egna barriärer och att försöka överkomma dessa utan att samtidigt trampa någon annan på tårna. Man befinner sig onekligen i en snårig djungel.

Avslutningsvis vill han uppmana andra studentorganisationer att följa i samma fotspår.

– Att öka medvetandegraden om detta ökar konvergensen mellan I- och U-länder och på så vis kan vi använda världens resurser mer effektivt än vad vi gör idag. Jag hoppas verkligen att vårt engagemang i denna fråga kan smitta av sig på andra studentorganiserade projekt som i sin tur kan bidra till en kulturell förändring. Det är inga konstigheter, det handlar endast om att vilja, eller för att citera Robert F Kennedy; "Change starts as a ripple and then slowly it turns into a wave".

Eddie Exelin, T6

Månadens jurist:

Erik Öhman

- Om Finansdepartementet och Riksgälden

Erik Öhman arbetar som jurist och utredare på finansdepartementet. Han arbetar med insättningsgarantiutredningen från 2007. Hans arbete har fått förnyad aktualitet i samband med den pågående finanskrisen. Syftet med utredningen är att effektivisera och öka tillsynen av insättningsgarantisystemet och stärka konsumentskyddet samtidigt som strävan efter stabilitet och effektivitet bibehålls på de finansiella marknaderna.

Erik beslutade sig för att läsa på juristprogrammet av en ren slump, men efter en termins studier av idéhistoria började han juridikutbildningen med stort intresse och engagemang.

- Jag inser åtminstone såhär i backspegeln att jag nog alltid dragits till sammanhang där jag känner att jag får lära mig mycket om allt möjligt och juridiken är ju en bred och allmänbildande utbildning där detta är möjligt.

Med examen i både ekonomi och juridik var det första jobb som Erik fick som utbildare av forskare i affärsutveckling på Juridicum i Uppsala. Detta jobb var avgörande när han så småningom valde att komma tillbaka till Uppsala för att undervisa som lärare några år senare. Det första rena juristjobbet blev däremot hos Sveriges Kommuner och Landsting i Bryssel och följdes tätt av jobbet som lärare på Juridicum, var att han ganska snabbt skulle lämna den akademiska

världen, men han kom att stanna i tre och ett halvt år.

- Det goda var att lärartiden gav mig en enorm ämnesmässig bredd och en oslagbar vana att presentera juridik i både muntlig och skriftlig form.

Justitiedepartementet blev nästa anhalt för Erik som där kom att arbeta med grundlagsutredningen. Den erfarenheten var i sin tur avgörande för hans nuvarande jobb som jurist på finansdepartementet.

Utredningen om insättningsgaranti kommer att lägga fram sitt slutbetänkande under april 2009 och dess förslag kommer sannolikt att påverka många småsparare och konsumenter på finansmarknaden. Frågan om effektivisering av försäkringssystemet för konsumenters sparkapital saknade aktualitet för bara några år sedan, men har nu så gott som daglig relevans.

- Särskilt nu under finanskrisen har det visat sig att oro bland spararna bidrar starkt till problem i hela det finansiella systemet. Utredningen omfattar juridiska problem av många olika slag, t ex processuella och konkursrättsliga frågor. En annan intressant bit är frågor om vilka befogenheter staten ska ha att gripa in i driften av banker och andra kreditinstitut.

Tillsammans med Riksbanken, Finansinspektionen och Finansdepartementet är Riksgälden de viktigaste aktörerna som arbetar med att stabilisera och effektivisera ekonomin. Därför blir det minst lika intressant med Eriks nya jobb på Riksgälden, samma förvaltning som bland annat hanterade Carnegies likvidationsövertagande. Samtidigt kommer han att ha en fot kvar i utredningen genom att förordnas som expert.

- Särskilt Riksgälden har fått bredare uppgifter och skaffat sig en högre profil på senare tid, bland annat genom det lite spektakulära övertagandet av Carnegie som blir en intressant historia att följa. På det hela taget upplevs Riksgälden som en väldigt driven och nytänkande arbetsplats – ganska annorlunda från hur man tänker sig en typisk myndighet.

Erik Ömans karriär är helt klart ett inspirerande exempel på hur man som jurist har många alternativa karriärvägar och hur man kan jobba med juridisk intressanta och samhällsaktuella frågor.

Ranj Bafri, T4

Pluggat idag?

Press Judicata - Sveriges bästa tidning för juriststudenter - bjuder alla trötta studenter på en morot att läsa lite till. Klipp ut bilden, sätt den på väggen över skrivbordet och kasta ett öga på den så fort orken tryter. Kämpa på!
/ Vänliga hälsningar PJ.

PJ

Adressen till våra
affärsjurister i
São Paulo?

Regeringsgatan 67
i Stockholm!

Linklaters

På Linklaters har vi en mycket enkel syn på det här med samarbete: vi vill finnas där våra kunder finns.

Vi vill göra det enklare och effektivare att göra affärer – oavsett om det handlar om outsourcing till Kina, finansiering i Luxemburg eller förvärv i Ryssland.

Svenska och utländska företag väljer oss för vår erfarenhet av internationella transaktioner, för att vårt kontaktnät är större och för att vi gör avstånden mindre.

Linklaters lämnar juridiska råd till många av världens ledande företag, finansiella institutioner och organisationer i deras mest komplexa transaktioner och affärer. Med kontor i alla stora affärs- och finanscentra levererar vi en unik service till klienter över hela världen.

Linklaters Advokatbyrå
Regeringsgatan 67
Box 7833, SE-103 98 Stockholm
Tel. (46-8) 665 66 00. Fax. (46-8) 667 68 83

www.linklaters.com

blivande rättsskipare stjäl

En del av en juriststudents vardag är att ta del av andras förutfattade meningar om ens karaktär, eller kanske snarare bristen på densamma. En homogen massa av skrupelfria individualister beredda att gå över lik för rätt siffer- eller bokstavskombination, så tycks nidsbilden av juriststudenterna se ut. Oftast rör det sig om grundlösa fördomar utan förankring i verkligheten, men paradexemplet för svartmålningen av juriststudenter är tyvärr ett statistiskt bevisat faktum. Det stjäls nämligen böcker från juridiska biblioteket i en omfattning som saknar motstycke bland övriga universitetsbibliotek. Margareta Årlebrand är förste bibliotekarie vid juridiska biblioteket såväl som vid det angränsande Dag Hammarskjöldbiblioteket. Hon kan konstatera att även om biblioteken rent fysiskt flyter in i varandra kan en klar skiljelinje dras när det gäller förekomsten av bokstöld. Medan juridiska biblioteket ständigt tycks vara utsatt för bokstöld är Dag Hammarskjöld biblioteket nästintill helt befriat från denna företeelse.

Avslitna streckkoder som återfanns på bibliotekets toaletter och uppgivna studenter som påpekade att boken de sökte inte fanns i hyllorna fick personalen på juridiska biblioteket att genomföra en inventering av delar av bokbeståndet år 2005. Vid inventeringen framom att omkring 8,5 % av böckerna i urvalsgruppen var försvunna från biblioteket. Den uppseendeväckande höga siffran i kombination med det paradoxala i att det är juriststudenter som stjal skapade medial uppmärksamhet i form av en artikel i Dagens Nyheter med den fyndiga rubriken "Blivande rättsskipare stjal som korpar". Sedan artikeln i DN skrevs i december 2005 har en fullständig inventering av hela biblioteket genomförts. Under ett par sommarmånader 2007 gick personalen på juridiska biblioteket igenom varenda hyllmeter på samtliga våningsplan. När studenterna återvände till sitt andra hem efter sommarledigheten var omfattningen av stölderna klarlagd och resultatet var nedslående. Inventeringen visade att så pass mycket som var tionde bok hade förpassats från sin plats på hyllan och förts ut ur biblioteket.

fortsätter som korpar!

Margareta Årlebrand berättar att ett mönster kan utläsas kring vilken typ av böcker som är allra mest stöldbegärliga. Nyare litteratur som kan användas på någon av institutionens kurser tycks nämligen ha en särskild förmåga att försvinna från sin rättmätiga plats. Det rör sig alltså om populära böcker som biblioteket måste köpa in på nytt. Självklart går detta ut över andra delar av bibliotekets verksamhet. Stölderna leder exempelvis till att biblioteket får svårare att tillfredsställa enskilda önskemål om bokinköp för forskningsverksamhet på institutionen.

Det är svårt att finna bra förklaringar till varför det stjäls från juridiska biblioteket i betydligt större utsträckning än andra universitetsbibliotek. Att juridikstudier är efter år skulle dra till sig personer med någon form av studiebegävnings, kleptomani och tveksam moraluppfattning som gemensamma nämnare förefaller otroligt. En bidragande orsak skulle istället kunna vara juridiska bibliotekets unika ställning som det enda universitetsbiblioteket i Uppsala som enbart är referensbibliotek för studenterna. Det är kanske inte alltför vågat att anta att bokstölderna skulle minska om studenterna tilläts låna med böckerna hem? Föregående höst fördes också diskussioner mellan biblioteket och institutionen om att eventuellt tillåta hemlån för studenter, men en sådan förändring ansågs inte möjlig med hänsyn till den nuvarande studieformen på institutionen. Under intensiva perioder författar en stor mängd studenter promemior inom samma smala ämnesområden och söker därmed ofta samma detaljerade information, något som periodvis skapar ett enormt tryck på ett fåtal böcker. Hemlån skulle medföra mindre spridning på de hett efterfrågade böckerna, då en eller ett fåtal studenter skulle kunna inneha böckerna under en längre tidsperiod. Enligt Margareta Årlebrand är inte heller en övergång till korttidslån, där studenter får låna hem böcker någon eller några dagar, aktuellt i nuläget. Farhågan att studenterna skulle "förhåla" återlämnandet när de väl fått låna med boken hem

är ett tungt vägande skäl mot korttidslån.

Utformningen av juridiska biblioteket som ett referensbibliotek kan inte tjäna som försvar av bokstölderna. I kombination med den nuvarande studieformen på institutionen kan det dock ses som en delförklaring till de vanligt förekommande stölderna, något som även Margareta Årlebrand tillstår. Hon är samtidigt nog med att påpeka att stölderna tycks ha minskat i omfattning den senaste tiden. Förra terminen hittade personalen på juridiska biblioteket färre avslitna bokpärmar än tidigare och klagomålen från studenterna har minskat i omfattning.

Trots den eventuella nedgången under hösten är bokstölderna ett allvarligt problem som försvårar tillgången på information för juriststudenterna och slukar resurser från bibliotekets budget. Att en viss irritation över stölderna kan skönjas i Margareta Årlebrands röst när ämnet kommer på tal känns helt befogat. Än så länge har dock inte denna irritation tagit samma kraftfulla uttryck vid juridiska bibliotekets som vid San Pedroklostrets bibliotek i Barcelona. Där möts nämligen besökare av följande inskription vid ingången: "För den som stjälar, eller lånar och inte återlämnar, en bok från dess ägare, må den förvandlas till en orm i hans hand och förgöra honom. Må han slås med förlamning och alla hans lemmar brista. Må han förgås i smärta under höga skrik om barmhärtighet, må det inte finnas något slut på hans vända tills han ligger upplöst. Må bokmaskarna gnaga på hans inälvor som en sinnebild för den Orm som aldrig dör. Och när han till sist går till sitt sista straff, må Helvetets lågor förtära honom för alltid." Det finns ett flertal skäl till att besökare vid juridiska biblioteket inte ska behöva mötas av en liknande inskription, men nog skulle det få presumtiva boktjuvar att tänka över sina valmöjligheter en gång till?

Månadens brev:

Svante Brunnberg

När jag pluggade i början av 2000-talet var det tre rättsområden som huvudsakligen drog alla juriststudenters uppmärksamhet till sig, nämligen affärsjuridik, straffrätt och folkrätt. Som jag såg det ville man få chansen att tjäna mycket pengar, få insikt i den kriminella världen som många tycker verkar vara spännande eller få chansen att förändra världen. Visst är mina slutsatser kanske lite hårdtagna och behöver inte alltid stämma, men något som alla kan hålla med om är att de nämnda rättsområden har en sak gemensamt, nämligen att en majoritet av de människor som lever i världen aldrig kommer att komma i direktkontakt med dessa områden. De är nämligen ingen naturlig del av människors vardag helt enkelt.

Den här artikeln kommer inte att handla om spännande affärstransaktioner i New York, kampen för mänskliga rättigheter i Afrika eller svara på frågan hur man moraliskt sett kan försvara en pedofil utan om de praktiska utmaningar som en nyexaminerad jurist stöter på i kampen för den enskilda människans vardagliga rättigheter.

Att jobba som humanjurist kan vara minst lika spännande som att jobba som affärsjurist, brottmålsadvokat eller folkrättsjurist. Jobbet erbjuder utmaningar som att hjälpa en förälder att få träffa sina barn, begära ersättning för en felaktig uppsägning eller se till att en förföljd flykting får asyl i Sverige. Det många kanske inte vet är att även den första tiden som anställd kan innebära utmaningar för humanjuristen själv.

Den första tiden avgörande

När du som nyexaminerad börjar din karriär som humanjurist på en juristfirma får du en mentor som ska gå igenom dina första skrivelser, ge dig tips och råd om hur du ska strukturera och ta betalt för ditt arbete. Efter att denna genomgång är över släpps du ut i verkligheten och det blir dags för dig att självständigt ta hand om dina egna klienter.

Ett kritiskt ögonblick brukar komma i samband med din första löneutbetalning. Du har med all sannolikhet lagt ner en massa energi och kraft på att göra ett gott jobb, och du har säkert också snabbt kommit upp i ett högt antal debiterade timmar. Visserligen vet du genom att ha läst anställningsavtalet att du som humanjurist jobbar till 100% på provision. Säkert har du också fått höra av din mentor att många av dina timmar är och kommer att vara uppbundna i rättsskydd/rättshjälp. Men du tycker någonstans att din helhjärtade insats oavsett vad borde ge dig en rimlig lön. När du sedan märker att första lönen inte är mycket större än det understöd du tvingats leva på i 4,5 års tid är det lätt att du blir besviken. Tankarna om huruvida du har valt rätt eller inte börjar kretsa i huvudet, och det är lätt att du börjar undra varför inte arbetsgivaren kan ge ett förskott på de debiterade timmar som du inte har kunnat fakturera ännu? Det bästa du kan göra är dock att fortsätta bita ihop och påminna dig om att de två första åren kommer att vara tuffa och att även de mest långdragna ärendena till slut kommer att förvandlas till lön.

Belöningen kommer efter cirka två år

De humanjurister som jag har pratat med som har orkat ta sig igenom de ca två första årens tuffa utmaningar vad gäller ansträngd privatekonomi, hög arbetsbelastning och krävande klienter menar att belöningen är markant och all möda värd. Belöningen kan sammanfattas med att du två år efter examen tjänar mellan 30 000-40 000 kr, du har fått en processvana som ingen annan tjänst inom något rättsområde hade kunnat erbjuda dig så snabbt, och du har blivit säker på att det inte finns en situation eller ett problem som är för svårt att lösa, för annars hade du slutat för länge sedan.

Nedan följer de nackdelar och fördelar som våra jurister ser med sitt jobb som humanjurist.

Fördelar:

- Tacksamma klienter
- Som nyexaminerad får du snabbt självständiga och varierande uppgifter
- Ålder bestämmer inte din lön utan din prestation
- Stor möjlighet att påverka din lön
- Stor möjlighet att påverka din arbetstid
- Mycket kontakt med människor
- Du får snabbt processerfarenhet

Nackdelar:

- Låg ingångslön
- Trösta ledsna/stressade/besvikna klienter i behov av psykologiskt eller annat stöd
- Stundtals mycket hög arbetsbelastning
- Stundtals rejält komplexa frågeställningar

Har du inte blivit avskräckt av vad jag ovan beskrivit är du välkommen att söka dig till oss och de andra humanbyråerna.

Svante Brunnberg
Juristjouren Sverige KB
0771 333 444
www.juristjouren.se

Ordförandens spalt

Styrelseledarmot, JF
Hanna Anagrius, T6

Att hälsa er alla välkomna till en ny termin känns inte så svårt men att skriva en artikel om vårens JF-aktiviteter är desto svårare. Utanför fönstret på Övre Slottsgatan är det grått, slaskigt och blåsigt. Sa vi att det är grått? För det är väldigt, väldigt grått och våren känns sådär ouppnåbar och långt borta som den bara gör i januari. Samtidigt är det väl egentligen nu som det passar bäst att kura ihop sig under en filt i soffan och bara drömma sig bort. Eller varför inte komma upp till Jontes stuga och ta en kaffe och prata om kommande events med en ämbetsman eller två? För trots att vintermörkret fortfarande är över oss pågår febril aktivitet bland ämbetsmännen för att göra det här till den bästa JF-våren någonsin. Vårens största händelse är kanske den berömda *P3-gasquen* (Piller, Pengar och Paragrafer för er som inte har varit med så länge) som går av stapeln på Stockholms nation i mars. Om du inte får tag på en av de åtråvärda biljetterna till sittningen så misströsta inte, det finns ekonomer så att det räcker till alla! Varför inte dra ihop ett gäng och ha en egen sittning för att sedan gå på årets bästa släpp?!? Ja, det är mycket festligheter i Juridiska Föreningen i vår med t.ex. nystart av det gamla kalasfredag, under ny ledning och med nytt namn (FF) men samma fantastiska upplägg. Vi ser också fram emot en välförtjänt diplomeringsceremoni för dem av er som tagit examen under året och givetvis en hel massa klassfester.

Även för er medlemmar som inte är med i föreningen främst för att få gå på en glamorös gasque har vi ett fullspäckat schema. Redan nu i februari är det dags för vår årliga innebandyturnering *Culpa-cup* som förutom att ge dig chansen att svetta ordentligt även erbjuder möjligheten att träffa (och vinna över) en hel drös med framtida potentiella arbetsgivare. Och på tal om arbetsgivare råder vi er att hålla ögonen öppna när vår eminenta programgrupp under våren bjuder in till såväl talarmiddagar som chokladprovning. Och glöm för all del inte att kolla in vår platsbank *Scholaris* på hemsidan (www.jf-uppsala.se), sommaren kommer snabbare än vad man kanske kan tro.

Glöm inte bort att gå på stämman den 14/2 kl.12 på Jontes. Har du inte redan sökt ett ämbete går det bra att göra det direkt på stämman. Information om hysta poster finns på hemsidan.

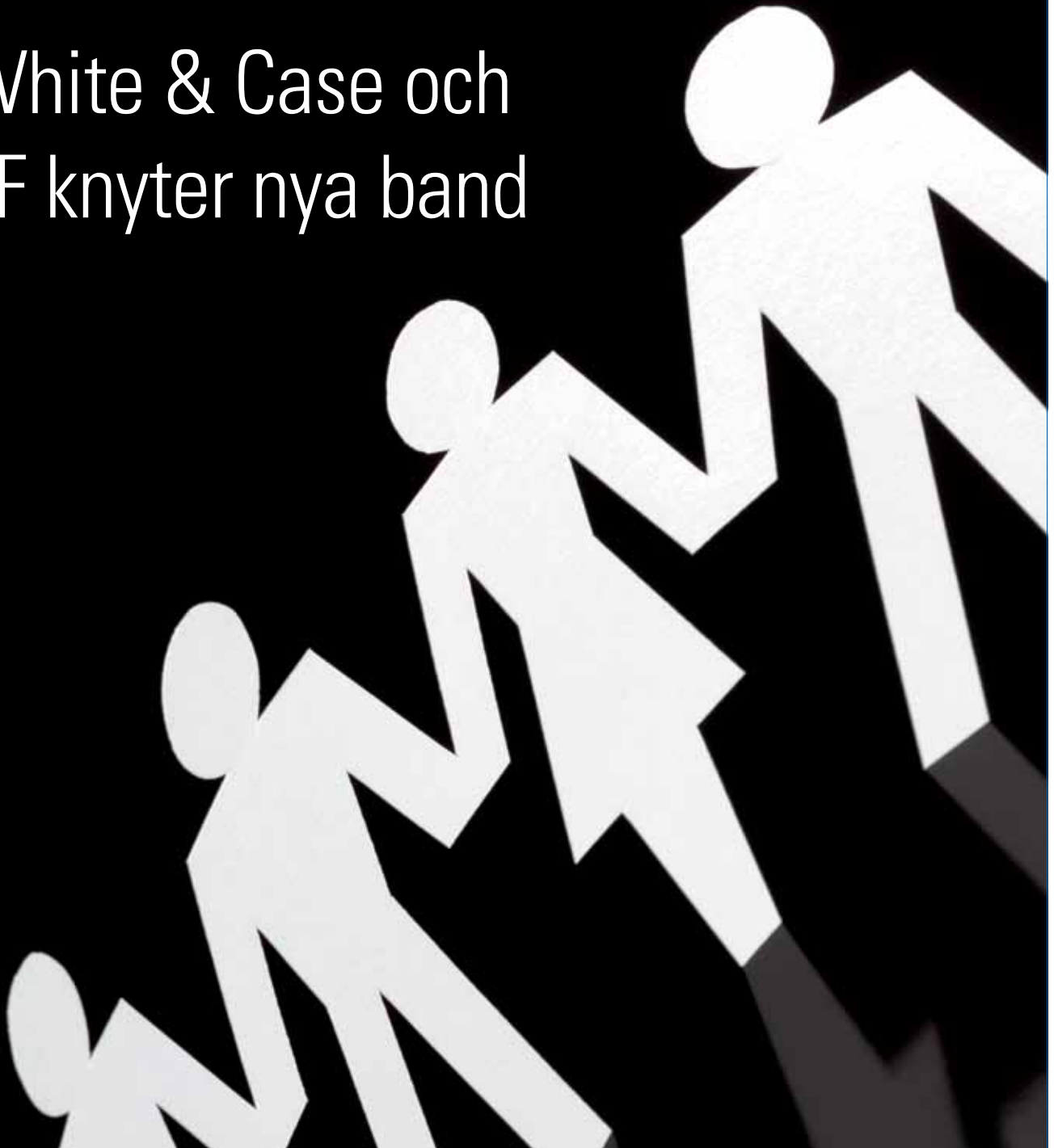
Ta chansen att påverka!

Än en gång motbevisa dessa tvivlare tycker vi i styrelsen att du ska ta chansen att försvara Uppsalas rykte genom att anmäla dig till *SJM* (svenskt juridiskt mästerskap). I och med att Uppsala faktiskt vann förra året kan man tro att frågan om vilken som är Sverige bästa studentstad skulle vara avgjord men det skadar ju inte att så att säga stärka bevisningen...

Det här är bara några exempel på vad som händer under våren och förutom våra events pågår ett konstant arbete för att göra föreningen ännu bättre. Jontes har aldrig varit så rent som nu och det finns äntligen en ramp så att alla medlemmar kan ta sig in på stugan. Skattmästeriet har tagit fram en ny kontoplan för att vi bättre ska kunna se var föreningens, alltså medlemmarnas pengar, går och hur vi ska kunna använda dessa på bästa sätt. Nya JF-tröjor är beställda och Studieutskottet fortsätter sitt hårda arbete för att göra er studietid och miljö bättre, planerna är många liksom eldsjälarna bakom dem. Trots detta vill vi påpeka att det aldrig är nog. Det finns alltid plats för en till ämbetsman oavsett om du vill engagera dig i kubbverket, PR-gruppen eller Studieutskottet. Sen är det givetvis inte så att du absolut måste vara ämbetsman för att förändra eller

Hanna

White & Case och JF knyter nya band

White & Case, en av världens största affärsjuridiska advokatbyråer, är ny medsamarbetspartner till Juridiska Föreningen i Uppsala.

För att fira detta bjuder vi alla juridikstudenter till en företagspresentation och chokladprovning på Stockholms Nation den 4 mars. Anmälan görs via JF:s hemsida. Välkommen!

ABU DHABI ALMATY ANKARA BEIJING BERLIN BRATISLAVA BRUSSELS BUCHAREST BUDAPEST DÜSSELDORF FRANKFURT HAMBURG
HELSINKI HONG KONG ISTANBUL JOHANNESBURG LONDON LOS ANGELES MEXICO CITY MIAMI MOSCOW MUNICH NEW YORK
PALO ALTO PARIS PRAGUE RIYADH SÃO PAULO SHANGHAI SINGAPORE STOCKHOLM TOKYO WARSAW WASHINGTON, DC